

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МАРІУПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ІНОЗЕМНИХ МОВ
КАФЕДРА АНГЛІЙСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ**

До захисту допустити:
Зав. кафедри

_____ Федорова Ю.Г.
(підпис) (ПІБ завідувача кафедри)

« ___ » _____ 2021 р.

Контроль сформованості граматичної компетентності учнів засобами ІКТ

Кваліфікаційна робота здобувача
вищої освіти другого (магістерського)
рівня вищої освіти освітньо-професійної
програми
« 01 Освіта»

Гопанюк Олесі Олегівни

Науковий керівник:

Федорова Ю.Г., кандидат філологічних наук,
доцент кафедри англійської філології

Рецензент:

Чайкін М.Г., «Маріупольська
загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів №26
Маріупольської міської ради Донецької
області», директор

Кваліфікаційна робота захищена

з оцінкою _____

Секретар ЕК _____

« ___ » _____ 2021 р.

Маріуполь – 2021

Контроль сформованості граматичної компетентності учнів засобами ІКТ

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ КОНТРОЛЮ СФОРМОВАНOSTI ГРАМАТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ ЗАСОБАМИ ІКТ	7
1.1. Сутність контролю в процесі навчання іноземної мови	7
1.2. Види, форми і функції контролю у навчанні іноземної мови	11
1.3. Сучасні ІКТ в процесі навчання іноземної мови	18
Висновки до розділу 1	27
РОЗДІЛ 2. ПРАКТИЧНІ ПІДХОДИ ДО КОНТРОЛЮ СФОРМОВАНOSTI ГРАМАТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ ЗАСОБАМИ ІКТ	29
2.1. Застосування засобів ІКТ в процесі контролю іншомовної граматичної компетентності учнів середньої школи	29
2.2. Вправи для контролю сформованості іншомовної граматичної компетентності засобами ІКТ	41
2.3. Результати дослідно-експериментальної діяльності з контролю сформованості іншомовної граматичної компетентності засобами ІКТ	50
Висновки до розділу 2	61
РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ КОНТРОЛЮ СФОРМОВАНOSTI ГРАМАТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ ЗАСОБАМИ ІКТ	63
3.1. Проблеми формування і контролю граматичної компетентності учнів засобами ІКТ	63
3.2. Напрямки підвищення ефективності контролю граматичної компетентності учнів засобами ІКТ	67
Висновки до розділу 3	73
ВИСНОВКИ	74
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	78
ДОДАТКИ	86

ВСТУП

Актуальність теми. Комп'ютерні технології на сьогоднішній день являються невід'ємною складовою навчального процесу, та все більш розповсюдженим виступає використання інтерактивних навчальних електронних освітніх платформ задля поліпшення та контролю як лексичних, так і граматичних навичок під час навчання іноземної мови. Інформаційні комунікативні технології (ІКТ) на сучасному етапі застосовуються для суттєвого збагачення процесу навчання, розвиваючи, при цьому, додаткові вміння, навички та стратегії в учнів, що не було можливим при використанні традиційних засобів навчання.

Завдяки широкому функціоналу, яким володіють сучасні комп'ютерні технології викладачі мають змогу фіксувати характеристики та результати навчального процесу, провадячи оброблення суттєвих масивів інформації, які мають доволі обширну кількість параметрів. Використання ІКТ-засобів навчання дає змогу перевести частину навчальної діяльності учнів в режим інтерактивної взаємодії зі збереженням дистанційного контролю викладача.

Автоматизований контроль досягнень учнів протягом певного періоду – це одна знайбільш суттєвих переваг застосування ІКТ в навчанні іноземних мов. Останнє дає змогу підвищити рівень ефективності навчання іноземної мови через можливості автоматичного протоколювання, а також засоби аналізу статистичної інформації у розрізі різних параметрів, а саме – часу, що витрачається окремими учнями на виконання вправи; характер й кількість помилок; кількість спроб під час виконання вправ й завдань; загальна кількість вправ й завдань, які були виконані учнями.

Особливої актуальності тема застосування засобів ІКТ в процесі навчання набуває в сучасних умовах всесвітньої пандемії коронавірусу і запровадження дистанційного навчання в усіх навчальних закладах, зокрема в школах.

Ступінь вивченості теми в спеціальній науковій літературі.

Різним аспектам застосування ІКТ у навчанні англійської мови були присвячені роботи таких вітчизняних і закордонних вчених як В.Д. Борщовецька, В.Д. Ігнатенко, Н.М. Лебедев, Е.Л. Носенко, О.В. Нікулін, С.В. Панюкова, Є.І. Пасов, Є.С. Полат, О.І. Пометун, Е. А. Ямбург та інші. Проблему використання мультимедійних технологій в процесі навчання англійській мові вивчали: В.Г. Афанас'єв, Ю.М. Батурін, Д. Белл, В.Ю. Биков, Р.О. Брієн, Н. Вінер, Р.С. Гуревич, А. Девід (А. David), Л.М. Землянова, М.І. Жалдак, Ю.О. Жук, І.І. Костікова, М.М. Мазур, П. Росс (Р. Ross), А. Соломаха, А.Д. Урсул, В.Ф. Шолохович, та ін. Питанню контролю та оцінки навчальних досягнень учнів під час вивчення іноземних мов присвячені роботи як вітчизняних, так і зарубіжних науковців, з-поміж яких доцільно виокремити: Б. Беляєва, І. Біма, Н. Гальскова, В. Коккота, О. Миролубова, Р. Мільруда, О. Коломінова, С. Ніколаєва, Ю. Пасова, О. Петрашука, О. Петренко, Й. Рапопорта, Г. Рогову, В. Сафонова, О. Соловову, О. Українську, С. Фоломкіна, М. Buckby, J. Carroll, J. Clark, A. Harrison, S. Thornbury та ін. Проте, незважаючи на значну кількість робіт, присвячених складовим частинам досліджуваного питання, проблема контролю рівня сформованості іншомовної граматичної компетентності учнів засобами ІКТ у сучасних мінливих умовах є не до кінця дослідженою. Даний факт обумовлює актуальність теми цієї роботи.

Мета дослідження – розробка комплексу вправ з англійської мови для учнів старшої школи, спрямованого на формування, вдосконалення і контроль граматичних навичок.

Для реалізації даної мети необхідно вирішити такі **завдання**:

- вивчити теоретичні основи контролю сформованості граматичної компетентності учнів засобами ІКТ;
- дослідити можливості застосування засобів ІКТ в процесі контролю іншомовної граматичної компетентності учнів середньої школи;
- підібрати вправи для контролю сформованості іншомовної граматичної компетентності засобами ІКТ;

- провести дослідження ефективності контролю сформованості іншомовної граматичної компетентності за допомогою підібраних вправ засобами ІКТ;

- виявити проблеми формування і контролю граматичної компетентності учнів засобами ІКТ;

- запропонувати напрямки підвищення ефективності контролю граматичної компетентності учнів засобами ІКТ.

Об'єкт дослідження – процес формування і контролю граматичних навичок іноземної мови у дітей старшого шкільного віку.

Предмет дослідження – методика використання інформаційно-комунікаційних технологій для формування і контролю граматичних навичок іноземної мови у дітей старшого шкільного віку.

Джерельна база дослідження. У роботі використовуються наступні інформаційні джерела: інтернет-ресурси, монографії, статті, навчальні посібники українських і закордонних науковців, навчальні програми і плани, психолого-педагогічна, методична наукова література та нормативні документи.

Методологія дослідження. В процесі виконання роботи було використано наступний комплекс методів дослідження: метод теоретичного узагальнення (для аналізу психолого-педагогічної літератури з дидактики, методики викладання іноземної мови); педагогічний метод (для вивчення і узагальнення передового педагогічного досвіду, аналіз навчальних програм, підручників та навчальних посібників; навчально-методичних комплексів, комп'ютерних навчальних програм тощо); тестування (для виявлення рівня граматичної компетенції до і після експерименту); експериментальний (дослідний експеримент для виявлення ефективності використання ІКТ в процесі формування і контролю граматичної компетентності), а також методи аналізу, синтезу, моделювання, прогнозування, порівняння, індукції і дедукції.

Практичне значення отриманих результатів полягає в тому, що результати, отримані в ході даного дослідження, можуть бути корисними для викладачів англійської мови у середній школі в процесі формування і контролю граматичних навичок іноземної мови у дітей старшого шкільного віку засобами ІКТ. Також дана робота може бути використана на лекціях та практичних заняттях з граматики англійської мови.

Структура роботи. Робота складається зі вступу, трьох розділів, загальних висновків та списку використаних джерел із __ найменування. Загальний обсяг роботи __ сторінок, з них основного тексту __ сторінок.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ КОНТРОЛЮ СФОРМОВАНOSTІ ГРАМАТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ ЗАСОБАМИ ІКТ

1.1. Сутність контролю в процесі навчання іноземної мови

До однієї з центральних проблем в методиці навчання іноземних мов належить проблема контролю та оцінка якості навчання. У відповідності до Державного стандарту з іноземних мов передбачається оволодіння учнями головними комунікативними вміннями в усному мовленні, читанні, а також письмі.

Контроль здійснює реалізацію процесу навчально-виховної діяльності учнів, позитивно впливає на характер і результативність останнього. До того ж, контроль володіє істотним виховним значенням для школярів, виступаючи істотним стимулом в їх навчальній діяльності у подальшому [Коньшева, с.16].

У відповідності до парадигми навчання сучасності, в процесі навчання іноземної мови контроль необхідно направляти на пошук шляхів прогресу кожного зі здобувачів освіти в навчанні, які були б ефективними, при цьому визначення його особистих результатів не має передбачати порівняння з досягненнями інших учнів. В методиці навчання іноземних мов, поняття «контроль» розглядається у вигляді «процесу письмових завдань і формування на цій основі оцінки за пройдений розділ програми, курсу» [Азимов, с. 112].

Ми вважаємо, що конкретнішою виступає дефініція С. Шатилова, на думку якого під контролем в навчанні іноземних мов розуміється «виявлення рівня сформованості мовленнєвих навичок і вмінь, визначення характеру протікання цього процесу, діагностика труднощів, яких зазнають учні, та перевірка ефективності прийомів і способів навчання, що використовуються» [Шатилов, с. 147].

Під контролем якості навчального процесу розуміється система планових заходів, направлених на виявлення рівня організації та проведення усіх видів навчальних занять й якості засвоєння навчального матеріалу учнями. Щодо іноземної мови контроль являє собою «визначення рівня володіння мовою, досягнутого учнями за певний період навчання. Таким чином, контролю підлягає кінцевий продукт навчальної діяльності» [Щукин, с. 233].

Головною метою контролю довгий період часу було виявлення рівня володіння системою мови учнями. Нинішня мета навчання іноземної мови учнів середньої школи лежить у формуванні у школярів іншомовної комунікативної компетентності, яка допомагає встановленню ключової мети контролю у вигляді визначення рівнів володіння складниками предметної компетентності: соціолінгвістичною, мовленнєвою, лінгвістичною; виокремлення прогалів у знаннях, навичках та вміннях учнів задля впровадження потрібних корективів в процес навчання з метою удосконалення його змісту, методів, форм та засобів організації. Контроль умінь, знань та навичок учнів являється багатофункціональним складником навчального процесу [Полонська, с. 170].

Специфіка контролюючої діяльності розкривається у тому, що вона, взята окремо, не формує навички, знання та вміння, а надає зворотну інформацію, яка потрібна для організації навчання. Навчання не є повноцінним за відсутності об'єктивної і регулярної інформації щодо того, як матеріал засвоюється учнями, як вони використовують знання, які були одержані з метою розв'язання практичних завдань.

Обов'язковим та суттєвим компонентом уроку іноземної мови являється контроль, який супроводжує усі його етапи на постійній основі. Через контроль стає можливим виявити рівень володіння учнем мовним матеріалом, умінь та навичок конкретних видів мовленнєвої діяльності, що були сформованими в учня за конкретний період. Контроль у межах особистісно-орієнтованого підходу може виступати деяким стимулом під

час опанування іноземної мови, інакше кажучи сприяти мотивації у процесі навчання. До того ж, контроль може виступати методом управління навчальним процесом, оскільки контрольні заходи супроводжуються наглядом, коригуванням, врахуванням деяких помилок, чинників, самоконтролем (зі сторони самого учня) тощо на постійній основі, що прямо сприяє процесу засвоєння матеріалу, а також розвитку умінь та навичок.

З цілей навчання, які є зафіксованими у діючих державних документах (Державному освітньому стандарті і програмі) впливає визначення об'єктів контролю рівня сформованості компетентності в письмі учнів середньої школи.

Отже, контроль дає змогу:

1) для учнів: а) збільшити мотивацію у навчанні, оскільки контроль виступає свідченням невдач або успіхів у роботі; б) старанніше навчатись, впроваджувати корективи у власну навчальну діяльність;

2) для вчителя одержати інформацію: а) щодо результатів власної роботи (виявити наскільки ефективними є методи навчання, виявити невдачі у роботі, що дає змогу впроваджувати корективи у програму навчання); б) щодо результатів роботи кожного учня окремо та групи учнів [Методика обуч.Гез; Шубін, с. 295].

Таким чином, до об'єкту контролю зі сторони вчителя іноземної мови належить той зміст навчання, який є призначеним для школярів, що вони опановують на тому або іншому рівні. Перш за все, це навички, вміння та знання: а) реалізації іншомовного усно-мовленнєвого спілкування, б) аудіювання, говоріння, письма і читання як видів іншомовної мовленнєвої діяльності, в) застосування граматики, лексики, фонетики у вигляді сторін іншомовної мовленнєвої діяльності; по-друге, проблеми й тематика, включаючи лінгвокраїнознавчі та країнознавчі знання, соціокультурний компонент; по-третє, навчальна компетенція, загальнонавчальні вміння.

На думку А. В. Конишева, контроль за результатами навчання англійської мови має відповідати наступним умовам його ефективності:

1. Одна із умов ефективності контролю лежить у його адекватності до діяльності, яка підпадає під перевірку.

2. Контроль на рівні фонетичних, граматичних та лексичних навичок має діагностичну функцію й може відбуватися за підсумками року.

3. Суттєвою умовою ефективності контролю являється, із однієї сторони, доброзичлива атмосфера на усіх етапах його організації, а також забезпечення рівних можливостей для усіх школярів – із іншого.

4. До головного призначення раціональної методики контролю належить її спроможність відрізнити більш підготовлених учнів від менш підготовлених.

5. Практичність контролю, що дає змогу перевіряючому швидко користуватися ним під час звичайного навчального процесу, максимально скорочуючи час на його організацію і оброблення результатів. Рівень ефективності контролю так само багато у чому знаходиться в залежності від того, наскільки останній відповідає вимогам дидактики та методики навчання іноземним мовам. До головних вимог, які пред'являються до контролю належать його регулярність, об'єктивність, диференційований характер, так само як чіткість та ясність формулювання контрольних завдань.

6. Надійність контролю, тобто мається на увазі не випадковий, а закономірний характер результатів, які одержуються, їх відтворюваність та стабільність, до того ж незалежність від особистості перевіряючого (надійність контролю знаходиться у близькому зв'язку із його об'єктивністю, яка проявляється в існуванні ключів та еталонів в перевіряючого, що дає змогу провадити контроль однозначно й оперативно) [Конишева, с. 21].

Як видно, в остаточному підсумку, на уроці іноземної мови контроль дозволяє покращувати процес навчання, замінювати прийоми та способи навчання, які є малоефективними на більш ефективні, формувати більш

підходящі умови з метою поліпшення і корекції практичного володіння мовою, задля виховання учнів засобами іноземної мови.

1.2. Види, форми і функції контролю у навчанні іноземної мови

У процесі оцінювання та перевірки навчальних досягнень учнів, у тому числі рівня сформованості компетентності в письмі, використовуються різні способи, форми та види контролю.

На думку Т. К. Полонської, систематичність, будучи головним чинником ефективності контролю на уроках іноземної мови реалізується у наступних його видах: 1) підсумковий, 2) семестровий, 3) тематичний (рубіжний), 4) річний, 5) поточний [Полонська, с. 371].

У відповідності до підходу В. В. Черниш висувається пропозиція виокремлювати наступні види контролю:

1) поточний контроль, що здійснюється під час вивчення конкретної теми з метою визначення рівня сформованості окремої мовленнєвої навички та/чи вміння, рівня засвоєння навчального матеріалу, який був пройдений;

2) рубіжний контроль відбувається по завершенню роботи над окремою темою, певним тематичним циклом, під кінець семестру і навчального року;

3) підсумковий контроль, що здійснюється по закінченню відповідного ступеня навчання в середньому навчальному закладі (СНЗ) [Черниш, с. 9].

Дидактичні види компетентнісного контролю навчальних досягнень школярів визначаються місцем зазначених видів в навчальному процесі та обсягом вмінь та знань, які перевіряються. Л. Вішнікіна вирізняє наступні види контролю в залежності від дидактичної мети: 1) попередній, 2) поточний, 3) тематичний (періодичний) та 4) підсумковий [Вишнікіна, с. 67].

До підстави для виокремлення даних видів контролю належить специфіка дидактичних завдань на різних етапах навчання: поточний контроль здійснюється під час опанування нового навчального матеріалу, періодичний використовується з метою перевірки засвоєння великого обсягу вивченого матеріалу; через підсумковий контроль виявляється рівень оволодіння навчальним матеріалом за конкретний проміжок часу. Отже, усі види контролю у певній мірі повторюють логіку навчального процесу.

Необхідно зазначити, що вагома частина методистів додержуються загальнодидактичного підходу та виокремлюють тільки підсумковий і поточний контроль. Роблячи спробу врахувати специфіку іноземної мови як навчального предмета, С. Ф. Шатилов висуває пропозицію введення наступних понять: 1) періодичний, 2) тематичний та 3) узагальнюючий [Шатилов, с. 168]. Проте деякі науковці мають думку, що узагальнюючий контроль являється окремим випадком підсумкового.

Розглянемо більш докладно кожен із вищезазначених видів контролю.

Попередній контроль потрібний задля одержання відомостей щодо вихідного рівня пізнавальної діяльності учня, щодо розуміння ним мети вивчення іноземної мови, щодо індивідуальних особливостей, що є важливими для оволодіння іншомовною мовленнєвою компетентністю. Він дає змогу розкрити вихідний рівень знань, навичок та умінь учнів, аби застосовувати його у вигляді фундаменту, а орієнтуватися на допустиму складність вченого матеріалу.

Поточний контроль являється одним із головних видів перевірки становлення знань, навичок та умінь учнів, проводиться під час вивчення певної теми на систематичній основі з метою визначення рівня сформованості окремого вміння чи навички, якості засвоєння певної порції навчального матеріалу [Полонська, с. 372].

Тематичний контроль відбувається по закінченню теми чи блоку у підручнику.

Підсумковий контроль має на меті перевірку кінцевих результатів навчання, встановлення ступеня оволодіння учнями системою знань, навичок та умінь, одержаних під час вивчення іноземної мови.

Підсумковий контроль являє собою інтегруючий контроль, якраз він дає змогу судити щодо загальних досягнень школярів. Під час підготовки до нього відбувається більш поглиблене узагальнення та систематизація засвоєного матеріалу, яке дає змогу вивести знання на новий рівень [Вішнікіна, с. 68]. Деякі науковці вважають, що такий вид контролю найбільш перспективно проводити у вигляді тестів чи текстових завдань, це дасть змогу більш об'єктивно підбити підсумки та зіставити результати навчання школярів.

Для підсумкового контролю рівня сформованості компетентності у письмі потрібно брати до відома перелік умінь, що формуються у СНЗ та представлені в діючій державній програмі із іноземної мови для конкретного типу навчального закладу і кожного етапу навчання (початкова, основна й старша школа).

До окремих видів контролю належать відстрочений контроль та самоконтроль.

Відстрочений контроль відбувається по завершенню тривалого часу після проходження навчального матеріалу задля виявлення міцності одержаних знань, навичок та умінь щодо поділу чи по темі [Борщовецька].

Самоконтроль (його ще йменують відкритий контроль) направлений на розвиток культури роботи учнів, сприяє реалізації вимоги «вміти вчитися» та ставить учнів у положення справжніх суб'єктів навчання [Гальскова].

У відповідності до форми організації у навчально-виховному процесі виокремлюють:

- 1) парний, груповий (фронтальний) контроль (вчитель здійснює контроль 2 учнів чи групи);

2) індивідуальний контроль (вчитель здійснює безпосередньо кожного учня) [Скляренко].

У відповідності до способу контроль може бути:

1) письмовим (контрольна та самостійна роботи, диктант, тестування, переклад);

2) усним (читання тексту, розповідь учня, бесіда,);

3) практичним (заповнення таблиць, проєктна робота, робота із картками, мовне портфоліо тощо) [Полонська, с. 372].

Контроль має проходити у такому ж плані, як і навчання, отже задля того, аби здійснити перевірку навичок й умінь усного мовлення, потрібно використовувати усні прийоми перевірки, відповідно письмові навички необхідно перевіряти за допомогою письмових засобів контролю. Втім, для прикладу, розуміння прочитаного, хоч читання являється вмінням, яке належить до писемного мовлення, ліпше перевіряти усним шляхом. Так як це займає менше часу у порівнянні з письмовою перевіркою. До того ж, усна форма позитивно впливає на вироблення швидкої реакції на питання, розвитку пам'яті учнів.

Письмовій формі контролю також характерні певні переваги. В першу чергу, завдяки їй можливо охопити усіх учнів водночас, більш того, значно зручніше обробляти письмові роботи, аніж усні відповіді. Помилки у письмових роботах більш легко кваліфікувати та аналізувати, тому що дії учня точно занотовані, водночас як за усної відповіді учні зазвичай говорять речення, вслід тут же виправляють його, не закінчують одне речення й розпочинають інше тощо. Вираз обличчя однокласників чи вчителя здійснює вплив на їх мовлення; вони зазвичай починають виправляти речення, що було із самого початку вірно побудоване, тільки тому, що хтось із товаришів кивнув головою чи вчитель насупився, хоч дані дії мали відношення не до учня, що відповідає, а до когось іншого з класу тощо.

Проте письмовий контроль не може бути застосований з метою перевірки усіх умінь, не дивлячись на вищепераховані його переваги. Не

є можливим перевірити і уміння учнів висловлюватися чи вести бесіду за темою у письмовій форм. Використовуючи у даних випадках письмову перевірку, не є можливим проконтролювати ані вимову учнів, ані темп їх мови. Вчитель не може судити щодо того, наскільки автоматизовано учні користуються мовленнєвими одиницями, наскільки легко вони заповнюють їх відповідною лексикою.

Якраз через це використовувати письмову перевірку (контроль) рекомендується задля контролю навичок та умінь письма, іншими словами рівня сформованості компетентності в письмі. З метою контролю правопису можливо робити короткі диктанти. Задля перевірки уміння викладати власні думки у письмовій формі можна пропонувати учням написати невеликі за обсягом твори за вивченою темою, на кшталт: опишіть власну сім'ю, друзів, власний день, вихідні, чим ви займаєтеся у школі, напишіть лист і т. д.

Таким чином, кожний спосіб та форма контролю володіють своїми переваги та недоліки, отож їх вибір та поєднання знаходиться в залежності від цілей, певних умов навчання і об'єктів контролю.

Розроблення проблеми контролю знаходиться у тісному зв'язку із розв'язанням питання щодо такої його компоненти як функції контролю. Вчені виокремлюють різні функції контролю рівня сформованості комунікативної компетентності. Проведемо детальніший огляд думок різних науковців щодо цього. Відповідно до Т. К. Полонської, провідні функції контролю навчальних досягнень учнів середньої школи: виховна, мотиваційна, коригувальна, діагностувальна, навчально-перевірювальна, розвивальна, прогностична [Полонська, с. 373].

Як вважає Л. Вішнікіна, до функцій контролю належать: виховну, стимулювальна, мотиваційна, діагностувальна, навчально-перевірювальна, прогностична, коригувальна і розвивальна [Вішнікіна, с. 67].

О. І. Трубіцина виокремлює наступні функції: стимулюючу, навчальну, розвиваючу / виховну, узагальнюючу, діагностуючу, функцію

зворотного зв'язку, коригувальну / коректувальну, [Метод.Трубицина, с. 342].

Узагальнивши різні підходи до визначення функцій контролю знань, навичок та умінь рівня сформованості іншомовної компетентності, зобразимо їх на рис. 1.1.

Найспецифічнішою та найважливішою являється перевірна функція. В ній здійснюється перевірка якості завдань, які були поставлені, інакше кажучи досягнення конкретного рівня іншомовних навичок та умінь, засвоєння деякої кількості знань. Оціночна функція охоплює та відбиває різноманітні аспекти контролю у вигляді компонента педагогічного процесу.

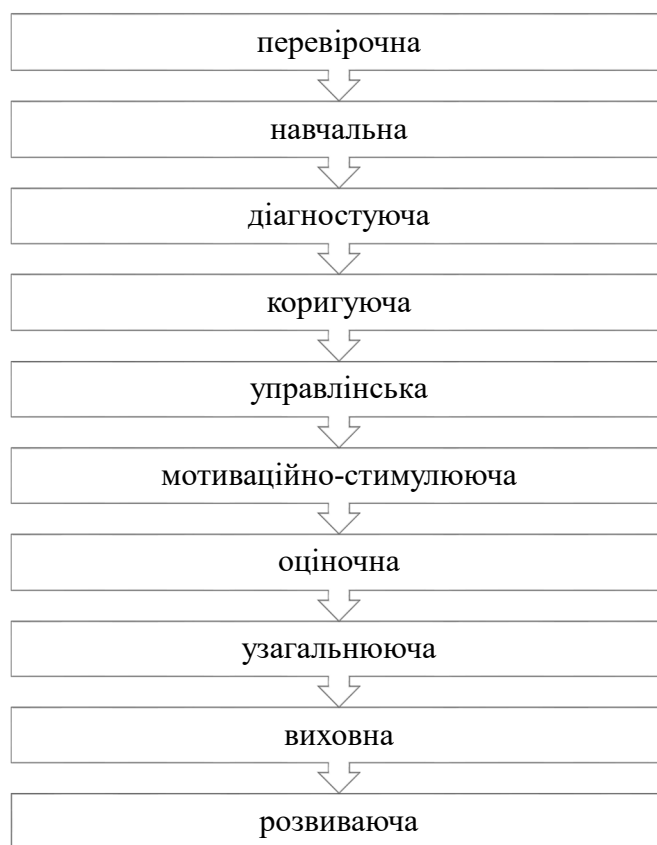

Рис. 1.1. Головні функції контролю навчальних досягнень учнів

Джерело: побудовано автором за даними [Гальскова; Пасов; Полонська; Трубицина; Черниш].

Такі науковці як А.П. Старков, Р.К. Міньяр-Белоручев та ін. виокремлюють мотиваційно-стимулюючу функцію, одним із її завдань

виступає формування позитивних мотивів до навчання, у нашому випадку – до оволодіння іноземною мовою. Контроль спроможний значною мірою примножити інтерес до вивчення цього предмету. Дане положення пов'язане із тим, що контроль утворює певний емоційний настрій під час уроку, допомагаючи, у якості підкріплення та стимулу, кожному учню помічати власні успіхи, власний рух уперед [Миньяр, с. 66].

Вірно організований контроль слугує як для цілей перевірки, так і для цілей навчання. Таким чином навчальна функція являється важливим призначення контролю. Матеріал будь-якої вправи та завдання до неї, що передбачають зовнішню роль учнів, являється водночас об'єктивною базою, як навчання, так і контролю. Під час виконання контрольних завдань здійснюється повторення та закріплення, удосконалення знань, отриманих раніше, через їх уточнення та доповнення. Учні переосмислюють й узагальнюють вивчений матеріал, застосовують знання на практиці.

Що ж до коригуючої функції, то вона реалізується у наступний спосіб. Вчитель досліджує рівень сформованості вмінь і навичок в учнів й, за потреби, впроваджує деякі корективи у методи навчання, в тому випадку, коли ті методи, що він застосовував, є недостатньо ефективними задля досягнення мети, яка була поставлена. Коригувальна діяльність має проводитись на систематичній основі, тому що саме систематичність здійснює вплив на її ефективність [Соловова].

Головним завданням поточного контролю є управління навчальною діяльністю учнів на регулярній основі, що розкривається у коригуванні навчального процесу в залежності від результатів діагностики та оцінки.

Діагностична функція розкривається у виявленні рівня знань, навичок та умінь. Сутність цієї функції розкривається у спроможності контролю здійснювати діагностику навченості, встановлювати наявний рівень володіння учнями іншомовними навичками та вміннями на певному етапі навчання, виявляючи тим самим успішність чи неуспішність навчання, і

залежно від виявлених результатів будувати навчальну діяльність у подальшому [Мет.Трубицина].

Під оволодінням учнями іноземною мовою розуміється процес систематичного та послідовного формування іншомовних вмінь та навичок, одержання знань. Під час даного процесу змінюється рівень таких вмінь. У даному випадку контроль дає змогу визначити проблеми, що виникають, позбутися їх причини й водночас діагностувати складнощі, що відчують учні [Пасов, с.15].

Процедура контролю не має бути стомлюючою та складною для школярів. Лише у даному випадку результати контролю володітимуть діагностуючою цінністю. Як вчитель, так і учень у даній ситуації одержують доволі чітке уявлення щодо того, наскільки ефективно процес навчання проходив сьогодні, чи наявні зрушення щодо «вчора», яка точка відліку для «завтра».

До того ж науковці виокремлюють узагальнюючу функцію, суть якої полягає у тому, що контроль дає змогу виявити ступінь володіння іншомовними мовними навичками та вміннями у кінці вивчення конкретної теми [Конишева].

Розвиваюча функція також є надзвичайно вагомою функцією, оскільки контроль надає суттєві можливості для розвитку особистості учня, формування пізнавальних здібностей останнього. Контроль провадить також і виховне завдання, оскільки на постійній основі спонукає учнів до поліпшення власних умінь та знань, до вироблення об'єктивних самооцінюючих суджень.

Аналіз функцій контролю демонструє їх залежність від його завдань та цілей. Контроль має сприяти реалізації завдань навчання, тому призначення контролю у деякому плані адекватно цілям навчання. Контроль являє собою компонент педагогічного процесу, й, таким чином, цілі навчання мають відобразитись у цілях контролю.

1.3. Сучасні ІКТ в процесі навчання іноземної мови

Нині процес глобалізації та технічний прогрес вже зовсім не являються новими процесами, але їхній розвиток не стоїть на місці. Інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ), до яких входить радіо, телебачення, а також нові цифрові технології, на кшталт комп'ютерів та Інтернету, являються могутніми інструментами задля зміни характеру освіти. ІКТ не лише дають можливість розширити доступ до освіти, а і укріплюють значимість освіти та сприяють зростання якості останньої [Carlson, с. 6].

Інформаційно-комунікаційні технології жваво використовуються у сьогоденних системах дистанційної і відкритої освіти з метою передачі інформації та забезпечення взаємодії учня і викладача. Проте, безсумнівно, процес інформатизації зачепив не тільки вищі навчальні заклади і різні курси, що надають освітні послуги на відстані, але також й школи. Освітній стандарт нового покоління зобов'язує вчителя на сучасному етапі не лише володіти знаннями у сфері ІКТ, а й бути фахівцем у їх використанні під час власної професійної діяльності, тобто володіти ІКТ-компетентністю.

Створення іншомовної комунікативної компетенції в усьому різноманітті її компонентів (навчально-пізнавального, мовного, компенсаторного, соціокультурного, мовленнєвого) являється однією із головних цілей навчання іноземної мови, потрібної задля спілкування у професійній і соціально-побутовій сферах. Отже використання ІКТ у навчанні іноземної мови направлено на розвиток мовленнєвих умінь (письма, читання, аудіювання, говоріння), мовних навичок (фонетичних, лексичних, граматичних), а також формування міжкультурної та соціокультурної компетенцій, у свою чергу ІКТ компетентність викладача іноземної мови полягає в спроможності використовувати увесь арсенал ІКТ під час навчання аспектам іноземної мови та видам мовленнєвої діяльності [Евстигнеев, 2012, с. 5].

Сформованість ІКТ компетентності вчителів іноземної мови дає змогу наступному:

- на практиці реалізовувати педагогічну технологію «навчання у співпраці»;
- розвивати в учнів уміння самостійної навчальної діяльності через ІКТ, потрібні для самоосвіти протягом всього життя;
- використовувати відомі й широко використовувані учнями Інтернет-технології на практиці, що впливає на підвищення мотивації учнів до вивчення іноземної мови;
- навчати учнів іноземної мови за індивідуальними траєкторіями на основі ІКТ беручи до уваги їх потреби, здібності та інтереси;
- виводити велику кількість досліджуваного матеріалу в поза аудиторну форму роботи, що буде актуально у разі скорочення годин на іноземну мову [Сисоев, с. 166].

Як вважають Р. Я. Трофімова і С. А. Павлова застосування інформаційно-комунікаційних технологій має брати до уваги вікові особливості учнів. Використання ігрових можливостей комп'ютера й дидактичних можливостей дає змогу зробити процес навчання більш різноманітним й цікавим. Суттєва частка знань, навичок та вмінь, одержаних на уроках, не застосовуються школярами в позаурочній діяльності, відповідно їх практична цінність втрачається, тоді як міцність зменшується. Застосування знань, навичок та вмінь в ігровому комп'ютерному середовищі спричиняє їх актуалізацію й мотивації до їх придбання. Застосування комп'ютерних технологій до того ж дає змогу частково розрядити велику емоційну напругу, урізноманітнити та оживити навчальний процес. Основним завданням мультимедіа-підручника являється автоматизація усіх основних етапів навчання, починаючи від викладу навчального матеріалу до контролю знань та оцінювання. До того ж, обов'язковий нудний навчальний матеріал переходить у яскраву, захоплюючу, із розумною часткою ігрового підходу, мультимедійну форму

із широким застосуванням графіки, анімації, відеофрагментів та звукових ефектів [Павлова, с. 7-11].

Формування іноземної компетентності в учнів та ІКТ-компетентності проходить паралельно і містить у собі: підготовлення плану й тез повідомлення (включаючи гіпермедіа); виступ із повідомленням; створення невеликого тексту на комп'ютері; фіксацію свого усного мовлення іноземною мовою у цифровій формі задля самостійного коректування; усний виступ в супроводі аудіо- і відеопідтримки; сприйняття та розуміння основної інформації у письмових та усних повідомленнях, невеликих за обсягом, включаючи одержаних комп'ютерними способами комунікації; застосування комп'ютерного словника, екранного перекладу окремих слів [Современ.метод].

Під час освоєння регулятивних універсальних навчальних дій забезпечується:

- створення цифрового портфоліо навчальних досягнень учня;
- оцінювання умов, алгоритмів та результатів дій, що виконуються в інформаційному середовищі;
- застосування результатів дії, які є розміщеними у інформаційному середовищі, з метою оцінювання та корекції дії, яка була виконана.

Під час освоєння пізнавальних універсальних навчальних дій ІКТ відіграють головну роль у таких загальнонавчальних універсальних діях, як:

- пошук інформації;
- запис (фіксація) інформації через різні технічні засоби;
- здійснення структурування інформації, її організація та представлення у вигляді ліній часу, картосхем, діаграм та ін.
- створення простих гіпермедіаповідомлень;
- побудова найбільш простих моделей процесів та об'єктів [Шаранов].

ІКТ являється вагомим інструментом задля формування комунікативних універсальних навчальних дій. Задля цього застосовуються:

- обмін гіпермедіаповідомленнями;
- виступ із аудіовізуальною підтримкою;
- фіксування ходу особистої чи колективної комунікації;
- спілкування у цифровому середовищі (блог, електронна пошта, відеоконференція, форум, чат).

Г. В. Дворецька виокремлює декілька типів освітніх засобів із використанням ІКТ на основі їх функціонального призначення: розвиваючі програми і навчальні ігри, презентації, навчальні курси та електронні підручники, електронні енциклопедії, програмні системи контролю знань, системи віртуального експерименту, програми-тренажери [Дворецкая, с. 3].

Детальніше розглянемо кожен із вищеперерахованих типів освітніх засобів. Презентацією називається електронний діафільм, до якого можуть входити аудіо- і відеофрагменти, анімація, елементи інтерактивності. З метою її створення застосовуються такі програмні засоби, як Open Impress чи PowerPoint. Легка у застосуванні та доступна для кожного, хто має персональний комп'ютер, презентація розширює діапазон умов для творчої діяльності учнів, зростання особистості у психологічному плані, розвиваючи самостійність. У школі презентації доволі часто застосовуються з метою подання учнівських проєктів.

Електронна енциклопедія є аналогом звичайного довідково-інформаційного видання, задля створення яких використовуються гіпертекстові системи та мови гіпертекстової розмітки, на кшталт, HTML. Відмінно від паперових аналогів, електронна енциклопедія володіє додатковими властивостями, на кшталт зручної системи пошуку за ключовими словами та навігації, яка базується на гіперпосиланнях, а також ймовірність включати у себе аудіо- і відеофрагменти.

Дидактичні матеріали являють собою збірники завдань, вправ, прикладів творів, диктантів, представлених у електронному вигляді, переважно у вигляді простого набору текстових файлів в форматах txt, doc, які формують одну логічну структуру засобами гіпертексту [Соломаха].

Програма-тренажер виконує функції дидактичних матеріалів й має можливість здійснювати відстеження ходу рішень та оповіщати щодо помилок. Використовуються такі програми здебільшого на етапі тренування.

Програмним комплексом, який дає змогу проводити експерименти у віртуальній лабораторії являється система віртуального експерименту. До основної перевага зазначених систем відноситься можливість проведення таких експериментів, що у реальності являлися б неможливими у відповідності до міркувань безпеки чи у відповідності до часових характеристик.

До програмних систем контролю знань належать тести та опитувальники, головною перевагою яких являється неупереджена, швидка та автоматизована обробка результатів, які були одержані. Натомість основним недоліком можливо вважати негнучку систему відповідей, яка не дає змогу випробуваному проявити власні творчі здібності.

Навчальні курси й електронні підручники об'єднують у єдиний комплекс усі чи декілька вищевказаних типів. Для прикладу, учням спершу висловлюється пропозиція здійснити перегляд навчального курсу у вигляді презентації, далі поставити віртуальний експеримент, базуючись на знаннях, одержаних протягом перегляду навчального курсу. Здебільшого на даному етапі учневі доступний електронний довідник по курсу, який вивчається. На завершальному етапі учень має відповісти на набір питань чи розв'язати декілька завдань.

Розвиваючі програми і навчальні ігри являють собою інтерактивні програми із ігровим сценарієм. Розв'язуючи всякі завдання під час гри, діти розвивають просторову уяву, пам'ять, а також додаткові метапредметні навички такі як, на кшталт, швидка робота на клавіатурі [Дворецкая, с. 4-6].

Застосування інформаційних технологій передбачає використання різних курсів навчального призначення і комп'ютерних програм. Деякі навчальні курси пропонують вивчення іноземних мов від самого початку,

тоді як інші – поліпшення рівня володіння іноземною мовою, отриманого раніше.

Необхідно відзначити, що до основного завдання цілеспрямованого застосування навчальних комп'ютерних програм відноситься створення комп'ютерного навчального мовного середовища, шляхом чого забезпечується повноцінне занурення учнів у середовище англійської мови, яке є направленим на поглиблення та розширення соціокультурної і комунікативної компетенції школярів.

Комп'ютерні навчальні програми, які існують, можливо поділити на 3 основні групи:

- 1) програми, направлені на навчання видам мовної діяльності;
- 2) контролюючі програми, які забезпечують контроль за рівнем сформованості мовленнєвих та мовних навичок;
- 3) програми, присвячені вивченню тих чи інших розділів системи мови (основним завданням цих програм є введення та активізація мовних форм та структур) [Кукла, с. 10].

З-поміж програм та комп'ютерних курсів з англійської мови в Україні найпоширенішими являються «Focus on Grammar», «10000 Words», «Bridge to English», «Triple play plus in English», «In & Around London», «English on holidays», «Oxford Platinum», «English Gold», «English Platinum», «Hello, America!», «English Course», «English for communication», «Англійська. Шлях до досконалості», «Англійська. Базовий курс», «Професор Хігінс. Англійська без акценту» тощо. Майже до будь-якої теми можливо підібрати матеріал однієї із вищеперерахованих програм і використати його на уроці у вигляді допоміжного засобу навчання.

Вчені виокремлюють такі типи уроків у відповідності до способу застосування інформаційних технологій:

- Мультимедійна шкільна лекція, до якої входить демонстрація, виведену на екран через проектор. Виступ включає: назви розділів та основні тези, різноманітні ілюстрації (включаючи мультиплікація,

фотографії, динамічні комп'ютерні моделі, відеоряд). Виступ вчителя має містити посилання на вживані електронні ресурси, що згодом можуть бути використані учнями під час самостійної роботи. Виступ може бути представлений у формі аудіо- або відеозапису чи у текстовій формі.

- Переписка через електронну пошту виступає методом встановити міжкультурні зв'язки та подолати стереотипи.

- Проектна діяльність. Застосування ІКТ при цій діяльності являється однією із форм презентації матеріалу, що активізує слухачів та демонструє структуру виступу.

- Підготовка доповідей, повідомлень. Робота із ресурсами мережі Інтернет. Необхідно навчити учнів вірно користуватись пошуковими системами без лишніх затрат часу.

- Інтегрований урок. Для прикладу, до такого типу уроку можливо віднести інтеграцію інформатики, фізики і англійської мови. Завдання звучатиме наступним чином: «Протягом 2 тижнів ви маєте віднайти в Інтернеті п'ять сайтів з фізики та скласти на кожен рецензію англійською мовою». Отже, учні виконуючи безпосередньо завдання із фізики, застосовують інформаційно-комунікаційні технології під час цього, а також розвивають вміння письма.

- Традиційний урок за темою, де ІКТ застосовується з метою представлення нової інформації, задля закріплення того, що було вивчено, задля відпрацювання навчальних навичок та умінь, для повторення, практичного використання набутих знань, навичок та умінь, задля узагальнення, систематизації і контролю знань.

- Участь в х проєктах на міжнародному рівні.

- Віртуальна лабораторія.

- Віртуальна екскурсія [Денисова; Метод.Ніколаєва].

Застосування ІКТ у навчально-виховному процесі дає змогу: здійснити активізацію пізнавальної діяльності учнів на уроці та у позаурочний час й зберігати стійкий інтерес до предмету. Може надати

підтримку у візуалізації та моделюванні складних явищ та процесів. Запровадження ІКТ дозволяє учням займатися дослідницькою діяльністю чи пошуком потрібної інформації в Інтернеті з метою заповнення існуючих прогалин у знаннях. ІКТ направлене на розвиток творчих здібностей та формування інформаційної й загальної культури в учнів [Методика, Холод].

До основних перевагами використання ІКТ у відповідності до думки дослідників належать наступні:

- провадження об'єктивного й оперативного контролю універсальних учбових дій (УУД) учнів;
- забезпечення зворотного зв'язку між учнями та педагогом на ефективному рівні;
- застосування аудіовізуального, візуального та відео супроводу на уроці;
- збереження високого темпу заняття, уроку;
- можливість провадити диференційований підхід до учнів з різним рівнем готовності до навчання;
- досягнення високого рівня якості при засвоєнні матеріалу учнями [Демина].

Перевагами впровадження засобів ІКТ у навчально-виховний процес згідно з О. В. Підлісною є:

- оперативне одержання інформації енциклопедичного характеру;
- можливість віртуальної екскурсії;
- застосування великої бази об'єктів з метою підготовки виступів;
- організація самостійної дослідницької й пошукової діяльності;
- математична обробка результатів;
- швидкість та об'єктивність оцінювання у комп'ютерному тестуванні;
- організація самостійного контролю в зручний час;
- моделювання процесів, що не є можливим показати за умов шкільної лабораторії;
- раціональне використання часу уроку;

- інтерактивність;
- різноманітність форм подання навчального матеріалу;
- зображальність та наочність [Подлесная, 2013, с. 1].

Застосування ІКТ на уроках іноземної мови дозволяє викласти матеріал наочно, сприяє зростанню якості навчання та зниження стомлюваності учнів. Технічні засоби навчання допомагають вчителю у підвищенні темпу викладу матеріалу, а також у задоволенні запитів й допитливості учнів.

До широковідомого факту відноситься те, що учні люблять займатися у комп'ютерних класах, ймовірно, через те, що уроки там проходять у неформальній обстановці. В учнів виникає змога використовувати власні навички та знання в інших умовах, та показати власні знання у сфері ІКТ. У цьому випадку, засвоєння нового матеріалу відбувається набагато легше та швидше. Елементи гри на уроках іноземної мови у різних завданнях викликають тільки позитивні емоції у школярів, що сприяє практичному закріпленню матеріалу, який був вивчений. Можна підсумувати, що шляхом ІКТ розв'язуються багато завдань різноманітних аспектів мови.

Таким чином, інформаційно-комунікаційні технології – це цілком очевидні прояви інформаційної революції. Усе більше методистів, батьків вчителів та учнів переконуються, що у результаті знань щодо інформаційних технологій, які були одержані та отриманих навичок роботи із ними учні будуть ліпше підготовленими до нинішніх умов світу.

Запровадження ІКТ-технологій у навчально-виховний процес дає змогу урізноманітнити та здійснити його оптимізацію, залучити до нього учнів як суб'єктів освітнього процесу, а також розвивати самостійність, творчість та критичність мислення в учнів.

Висновки до розділу 1

Контроль знань, навичок та вмінь учнів являється одним із найбільш суттєвих елементів навчального процесу. Від вірної організації останнього багато у чому залежать рівень ефективності управління навчально-виховним процесом. Він необхідний для вчителю задля того, аби володіти точним уявленням щодо того, наскільки учні прогресують у виконанні програми, наскільки ними був засвоєний мовний матеріал, як оволоділи вміннями усного мовлення, аудіювання, письма, читання. Вірно організований облік та контроль, об'єктивно реєструють результати навчально-виховної роботи на кожному етапі дають можливість викладачу виявити невдачі та успіхи кожного з учнів, дають йому змогу вірно планувати педагогічний процес, ефективніше й ліпше готуватися до уроків.

В навчанні іноземних мов контроль являє собою процес виявлення рівня сформованості мовленнєвих вмінь та навичок, виявлення характеру протікання зазначеного процесу, діагностика складнощів, що зазнають учні, й перевірка ефективності способів та прийомів навчання, які застосовуються.

У процесі перевірки та оцінювання навчальних досягнень учнів, у тому числі рівня сформованості компетентності в письмі, використовуються різні види, способи та форми контролю.

Вченими виокремлюються наступні види контролю: попередній, поточний, підсумковий, тематичний. До окремих видів контролю належать відстрочений контроль та самоконтроль. У відповідності до форми організації в навчально-виховному процесі виокремлюють: парний та індивідуальний, груповий (фронтальний) контроль.

У відповідності до способу контроль може бути: письмовим (тестування, переклад, диктант, контрольна та самостійна роботи), усним (бесіда, читання тексту, розповідь учня) й практичним (заповнення таблиць, проєктна робота, , робота з картками, мовне портфоліо тощо).

До головних функцій контролю навчальних досягнень учнів відносяться: розвиваюча, перевірна, виховна, навчальна, узагальнююча, діагностуюча, оціночна, коригуюча, мотиваційно-стимулююча, управлінська.

Застосування ІКТ на уроках іноземної мови дозволяє викласти матеріал наочно, сприяє зростанню якості навчання і зниження стомлюваності учнів. Технічні засоби навчання допомагають викладачу підвищувати темп викладу матеріалу та задовольняти допитливість та запити школярів.

РОЗДІЛ 2

ПРАКТИЧНІ ПІДХОДИ ДО КОНТРОЛЮ СФОРМОВАНOSTІ ГРАМАТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ ЗАСОБАМИ ІКТ

2.1. Застосування засобів ІКТ в процесі контролю іншомовної граматичної компетентності учнів середньої школи

Контроль рівня сформованості граматичної компетентності учнів середньої школи ділять на контроль репродуктивних та рецептивних граматичних навичок.

Завдання для контролю рецептивних граматичних навичок будуються від форми до значення [Брейгина, с. 55]. Завдання зазначеної групи направлені на контроль рівня спроможності учнів здійснювати розрізнення формальних граматичних сигналів й розуміти зміст граматичних структур (ГС), що вивчаються [Скляренко].

З метою контролю рецептивних граматичних навичок головним критерієм являється швидкість, точність розуміння та відсутність напруженості виконання відповідних операцій. В методичній літературі до доцільних видів тестових завдань (ТЗ), які відповідають таким операціям, належать наступні:

- 1) на коригування помилки;
- 2) тестові завдання множинного вибору;
- 3) на узагальнення;
- 4) на запитання-відповідь;
- 5) на завершення;
- 6) на зіставлення [Ніколаєва 1996, с. 15].

У процесі контролю сформованості репродуктивних граматичних навичок, як відзначають науковці, застосовуються ТЗ, де має місце спрямованість від значення до форми [Брейгина]. Мета тестових завдань

лежить у визначені сформованості спроможності учнів передати відповідні граматичні структури в усній або письмовій формі [Скляренко].

З метою контролю граматичних умінь тестові завдання мають виключно мовленнєвий характер [Celce-Murcia; Larsen-Freeman]. Діапазон таких тестових завдань є дуже великим, на кшталт, визначення й коротке формулювання основної думки тексту, який був прослуханий чи прочитаний, обмін думками із запропонованої проблеми, відповідь на підготовлені запитання, реконструкція сполучуваності тексту, написання анотації до тексту, переклад тощо, іншими словами контроль провадиться на рівні тексту [Скляренко].

До головного критерію оцінки сформованості репродуктивних граматичних навичок відноситься вірність, яка передбачає чітке виконання всіх операцій, що входять до граматичних навичок письма та говоріння [Борщовецька]. У методичній літературі представлені наступні можливі прийоми перевірки сформованості репродуктивної граматичної навички – тестові завдання на:

- 1) завершення речення (тексту);
- 2) трансформацію;
- 3) підстановку;
- 4) запитання-відповідь [Скляренко, с. 68].

Нині у світі представлена велика кількість платформ задля організації навчання та контролю засобами ІКТ. Спершу вони з'явилися у Сполучених Штатах Америки, а протягом останнього десятиліття також активно розробляються та впроваджуються в Україні. Відповідно до досліджень, одноосібним лідером з-поміж програм задля навчання іноземним мовам в світі являється система MOODLE [Андреев].

MOODLE являє собою аббревіатуру словосполучення «Modular Object-Oriented Dynamic Learning Environment» (модульне об'єктно-орієнтоване динамічне середовище навчання) – це автоматизована, заснована на комп'ютерних та інтернет-технологіях система управління навчанням.

Перша версія MOODLE 1.0 була розроблена Мартіном Доугіамасом (Martin Dougiamas), викладачем університету Перто (Австралія), й впроваджена в експлуатацію у серпні 2002 року. На сьогоднішній день останньою версією являється MOODLE 3.11.0 від 15 травня 2021 року. Не дивлячись на те, що система MOODLE спершу була націлена на університетську освіту, з часом вона також вдало застосовувалася для організації у вигляді довузівського (шкільного), так й післявузівського (корпоративного) навчання. Нині існує понад 90 тис. офіційно зареєстрованих сайтів, які працюють на основі платформи MOODLE у 229 країнах світу, електронний навчальний курс перекладено на сімдесят вісім мов. Понад два мільйони вчителів і викладачів в усьому світі застосовують MOODLE задля навчання близько двадцяти шести мільйонів учнів і студентів [Грицюк].

Завдяки даній системі на сьогоднішній день викладаються понад 2,5 млн курсів із застосуванням майже 20 млн електронних ресурсів. MOODLE являється веб-додатком, який знаходиться на сервері, і доступ до нього провадиться завдяки браузеру. Здебільшого сервер знаходиться у будівлі школи чи університету, проте може розташовуватися у будь-якому іншому місці. У власній основі MOODLE надає викладачеві змогу створити веб-сайт курсу й управляти доступом до нього так, аби лише учні, що записалися на курс могли переглядати його. Окрім контролю доступу, MOODLE надає широкий набір інструментів, що роблять навчальний курс ефективнішим. Система здійснює реалізацію філософії педагогіки соціального конструкціонізму, яка була розроблена Мартіном Доугіамасом, що є орієнтованою в першу чергу на організацію взаємодії між учнями та вчителем, хоч придатна і задля організації традиційних дистанційних курсів, а також підтримки очного навчання. Тестова система MOODLE дає змогу формувати банки тестових завдань всіх основних форм та будувати із них тести, що є призначеними для тренінгу та самоконтролю, тематичні тести, тести для підсумкової та поточної оцінок рівня іншомовної компетентності учнів тощо [Гильмутдинов, с. 17; Гальскова, с. 109].

Отже, існує можливість результативно застосовувати MOODLE як для поточного контролю, так й у більш простих та традиційних ситуаціях: створення гіпертекстових матеріалів, проведення тестування і т. д. Повноцінне застосування зазначеної системи управління навчанням дає змогу забезпечити:

- 1) відповідність до принципів успішного навчання;
- 2) конфіденційність навчання;
- 3) вибудовування індивідуальних навчальних траєкторій;
- 4) самостійний контроль навчальних дій;
- 5) створення довідкової системи, активної на постійній основі;
- 6) структурування контенту та його модульність;
- 7) повторення матеріалу, який вивчається;
- 8) інтерактивність навчання;
- 9) багатоваріантність надання інформації.

Дослідимо можливість застосування системи управління навчанням MOODLE з метою організації та проведення контролю сформованості граматичної компетентності під час навчання англійської мови учнів середньої школи.

До об'єктів поточного контролю впродовж навчання англійської мови учнів середньої школи відносяться достовірність та адекватність понять та уявлень про значення, форми і вживання певних граматичних явищ, які підлягають засвоєнню, та рівень сформованості самих граматичних операцій та дій, що може бути перевірений шляхом тестових завдань та контрольних вправ.

Не дивлячись на те що до головного об'єкту контролю належать мовні вміння, що виступають свідченням спроможності брати участь у спілкуванні, найсуттєвішу роль відіграють мовні навички, на сформованості яких базується мовна діяльність. З цього слідує, що поточний контроль сформованості мовних навичок являється істотною задачею, яка забезпечує навчання іншомовного спілкування на ефективному рівні.

Організація навчального процесу із застосуванням MOODLE характеризується наявністю ряду особливостей. До головних етапів роботи із новим граматичним матеріалом відносяться ознайомлення та закріплення. На першому етапі проходить введення граматичного матеріалу та його ґрунтовне пояснення, а на етапі закріплення відбувається розвиток вмінь та навичок застосування граматичних явищ у письмовому та усному спілкуванні. Задля того аби вірно організувати ознайомлення із граматичною структурою англійської мови і її тренування, потрібно здійснити аналіз складнощів, що дане граматичне явище може представляти для школярів. Такі проблеми необхідно брати до уваги під час розроблення вправ.

Вправи являють собою істотний етап у роботі із граматичним матеріалом, впродовж якого здійснюється накопичення мовних засобів та організовується практика їх застосування у різних формах спілкування. Здійснюючи розробку вправ задля формування граматичних навичок, викладачу необхідно додержуватись ряду умов, що роблять вплив на успішність вивчення граматичних явищ:

- по-перше, потрібно виключити механічні прийоми засвоєння, віддаючи перевагу творчим вправам із проблемними завданнями;
- по-друге, вправи мають містити одне нове граматичне явище та проводитися на знайомому лексичному матеріалі;
- по-третє, вправи мають містити наочні зразки, які демонструють учням, що та як необхідно робити під час виконанні завдання.

По ознайомленню та закріпленню нового граматичного матеріалу, важливо здійснити контроль сформованих граматичних навичок. Ми вважаємо, що система управління навчанням MOODLE чудово підходить для даних цілей.

Система MOODLE пропонує різноманітні інструменти [Селиверстова; Кобернук; Кочеткова; Минеева], через які викладачі мають змогу проводити контроль знань учнів із іноземної мови.

MOODLE володіє автоматизованою тестовою системою, що дає змогу викладачу формувати банки тестових завдань й будувати тести з останніх. Вагома особливість цієї системи полягає у тому, що тестові завдання можуть бути різнобічними й різноманітними, їх виконання вимагає від учнів як можливості прояву креативності, так й володіння знанням граматичного матеріалу, так як учні залучаються до активної когнітивної діяльності по осмисленню та закріпленню навчального матеріалу, використання знань під час розв'язання завдань.

Здійснимо розгляд особливостей проведення та організації поточного контролю із застосуванням системи управління навчанням MOODLE в ході формування та контролю іноземної граматичної компетентності учнів середньої школи.

Ознайомлення із цим граматичним матеріалом проходить на занятті, де учні спершу самостійно читають правила із прикладами, а далі відбувається спільне та детальне обговорення прочитаних правил. Потім група починає працювати із тренувальними вправами заради закріплення цього граматичного матеріалу. Одна частина вправ робиться під час заняття, а інша виконується як домашнє завдання. Потому як ознайомились та закріпили відповідне граматичне явище, головним завданням вчителя являється організація контролю засвоєння даної граматичної теми.

Під час етапу організації викладач здійснює розробку й складає тести. Під час роботи у середовищі MOODLE викладачу доступний дуже широкий набір інструментів. Однією із головних можливостей викладача являється створення та редагування модуля (курсу): видалення, додавання, переміщення блоків, ресурсів.

Проведемо огляд видів мовної активності, контроль яких відбувається шляхом застосування інструментів «чат», «завдання», «форум», «тест», електронного навчального курсу.

З метою перевірки навичок вимови і говоріння шляхом електронного навчального курсу (ЕНК) вдало застосовується інструмент «завдання».

Перед учнями ставиться творче завдання створити діалогічне чи монологічне висловлювання й записати його у вигляді аудіо- чи відео у повідомленні по заданій темі. Зазвичай, разом із завданням задля допомоги учням надається план чи інструкція, який необхідно розкрити у висловлюванні, та надаються критерії оцінювання. Учні записують аудіо- чи відео файли та прикріплюють їх у електронному навчальному курсі. В свою чергу, викладач здійснює перевірку учнівської роботи, оцінює її, лишаючи власні коментарі та зауваження. Представимо приклад схожого завдання:

Task: Discuss manners in your country or a country you know well, using the ideas below and present them with the video:

- *call your boss by their first name*
- *send texts at the dinner table*
- *eat in the street*
- *talk about how much you earn*
- *take a gift to a dinner party*

З метою здійснення контролю засвоєння учнями лексико-граматичного матеріалу застосовують інструмент «тест» у рамках ЕНК. MOODLE пропонує тестові завдання різного характеру із дисципліни «Іноземна мова»:

- 1) коротка числова / текстова відповідь;
- 2) із вибором «вірно» / «невірно»;
- 3) заповнення пропусків у зв'язаному тексті (close procedure);
- 4) завершення (completion);
- 5) заміна (substitution);
- 6) зіставлення (matching) чи відповідність;
- 7) множинний вибір (multiple choice) (із однією правильною відповіддю, із декількома правильними варіантами відповідей).

Учні роблять завдання у формі тесту, у кінцевому підсумку система здійснює автоматичну обробку відповідей, які були одержані й показує

результати. Представимо приклад завдання, із питанням на відповідність, де слово необхідно співвіднести із його значенням.

Task: Match sentences 1-3 to the different meanings of get a-c.

1. *How many emails do you usually get every day?*

2. *When did you get your first job?*

3. *Did you get a bus here today?*

A. *catch*

B. *receive*

C. *obtain*

У межах електронного курсу є можливість також проводити контроль навичок сприйняття мови на слух (аудіювання) через інструмент «завдання». Після ознайомлення із запропонованими відео- та аудіофайлами учні виконують різноманітні вправи, на кшталт, дають відповідь на поставлені питання, вставляють пропущені фрази та слова у тексті, готують короткий письмовий виклад тексту. Відповідь прикріплюють у вигляді тексту чи файлу у електронному курсі, аби викладач робив зворотний зв'язок шляхом зауважень або коментарів під час перевірки. Для прикладу представимо завдання, що направлене на розуміння прослуханого аудіоматеріалу.

Task: Listen to the audio and complete the sentences.

1. *Nettlebed is ...*

2. *Peter Fleming was ...*

3. *Peter and Ian went to school at ...*

4. *During the war, Ian and Peter worked for ...*

5. *Peter Fleming is buried in ...*

З метою контролю навичок письма й читання через електронний курс MOODLE застосовується інструмент «завдання». Учень одержує завдання скласти тексти різного змісту: діловий лист, резюме, публікації для соціальної мережі, есе та ін. Робота оформляється у вигляді файлу й також прикріплюється у ЕНК MOODLE.

Task: Write three posts for social media site.

- 1. something interesting you are doing now;*
- 2. something exciting you going to do very soon;*
- 3. something you have just achieved / some good news.*

До того ж цей інструмент можливо використовувати задля перевірки навичок читання в учнів за потрібними розділами та темами, із завданнями до них. На кшталт, учні вивчають текст, дають відповіді на питання, складають глосарій до нього, готують план, реферування чи переказ.

У межах електронного курсу MOODLE передбаченими є ще й інтерактивні елементи «чат» та «форум», що дають змогу здійснювати контроль обміну думками та спілкування студентів у віртуальній формі із певної тематики. До завдання вчителя належить надання зворотного зв'язку, відстежувати й виправляти ймовірні помилки, знімати складнощі під час розпізнавання мовних явищ. Ведення чатів та форумів дає змогу студентам самостійно керувати власним навчанням, знаходити потрібну інформацію, а також давати відповіді на коментарі одногрупників. Електронне середовище MOODLE може вдало бути використаним у вигляді ефективного засобу міжпредметної інтеграції [Морозова, с. 98].

Модуль-тест дає змогу викладачу створювати набір тестових питань.

Усі питання зберігаються у базі даних у розрізі категорій та можуть бути з часом застосовані повторно у цьому ж курсі (чи у інших). В тест можуть бути додані випадкові питання із певної категорії, на місці яких при кожній спробі виконання будуть підставлятися випадкові тестові завдання із заданої категорії.

Питання тесту й відповіді на них можуть бути перетасовані (випадковим чином), аби обмежити можливість списування. Питання можуть містити зображення та HTML. Через комбінацію різних параметрів є змога створення навчальних тренінгів та тестів. Результати тестів можуть демонструвати просто оцінку чи вірні відповіді. Учнями може бути одержаний відгук на зроблений тест й / чи вірні відповіді. Питання

вводяться вчителем вручну за допомогою інтерфейсу у MOODLE чи можуть бути імпортованими у різноманітних форматах. Учні розпочинають роботу із тестом самоконтролю.

Ми вважаємо, що тести самоконтролю являються необхідною та корисною ланкою, тому що учні мають змогу повторити граматичний матеріал й звернути увагу на допущені помилки під час виконання. Дані тести являються невід'ємною частиною самостійної роботи учнів завдяки існуванню ключа. До того ж вони здійснюють активізацію розумових операцій, розвивають увагу, пам'ять.

Потому як тести на самоконтроль є вдало виконаними, здійснений аналіз помилок, учні починають виконувати тести на оцінювання, що можуть мати різноманітні види, оскільки оболонка системи MOODLE дає змогу організувати й проводити контроль доволі цікаво та різнобічно.

Так, на кшталт, у тесті №1 здійснюється перевірка знань щодо механізму утворення такої граматичної структури, як умовні речення.

*Test 1 (choose the correct answer): If I were you, I ... out in this weather.
A would not go B will go C am not going.*

У тесті №2 здійснюється перевірка умінь вживати умовні речення.

Test 2 (write an appropriate conditional): 'Paul lost his watch.' - 'Well, if he.

Тест №3 вимагає від учнів прояву креативності задля розв'язання поставлених завдань.

Test 3 (answer the questions using I wish and justify your answer using the correct conditional type): What talent would you most like to have?

Контроль може відбуватись раз у тиждень/місяць у комп'ютерному класі. Учнями вирішуються тестові завдання самостійно, до цього зробивши тест самоконтролю. Контролююча програма, закладена у MOODLE, дає змогу одразу по завершенню виконання підсумувати бали за сукупність завдань.

Специфіка застосування зазначеної методики організації і здійснення контролю полягає у наступному:

1. Суворе регламентація процедури тестування.
2. Чітка визначеність змісту та форм завдання й усієї структури тесту робить цей вид контролю економічним, інакше кажучи дає змогу перевірити знання водночас у великої групи учнів й великий обсяг матеріалу у кожного випробуваного.
3. Ретельність підготовки тесту згідно із визначеними розробниками програмного забезпечення правилами й попередньою експериментальною перевіркою з метою удосконалення редакції тесту.
4. Тест характеризується кваліметричними якостями, іншими словами кількісним виразом якості розв'язання завдання. Результати виконання завдань тесту порівнюються із попередньо зробленими ключами (еталонами), що дає змогу точно й легко визначити помилковість чи вірність дій. Зазначені результати піддаються кількісній оцінці у балах відповідно до певної шкали. На кшталт, сто вірних відповідей на питання тесту означає сто балів. Оцінку «відмінно» ставлять учням, які набрали дев'яносто-сто балів. Отже, кваліметричні якості тестів дають можливість забезпечити уніфікованість та об'єктивність перевірки, відсутність залежності оцінки результатів від особистих суджень перевіряючого.
5. Тест проходить у рівних для всіх випробовуваних умовах: учні працюють із однаковим за складністю і обсягом матеріалом в один і той самий час.

Підсумовуючи, необхідно підкреслити ефективність застосування системи управління навчанням MOODLE з метою організації і здійснення контролю сформованості граматичних навичок, тому що дана організація процесу контролю робить його об'єктивнішим, результативнішим та володіє кількома такими перевагами у порівнянні із традиційними способами контролю:

1. Онлайн-варіант журналу контролю успішності дає змогу учням споглядати власний прогрес в оволодінні матеріалом. До того ж доступ легко організувати таким чином, аби учень бачив тільки власні оцінки й не володів інформацією щодо оцінок однокласників.

2. Розміщення та прийом завдань онлайн робить процедуру поточного контролю більш простішою – оцінки відслідковуються автоматично. Більше того, засобами MOODLE можливо організувати кросрецензування завдань із анонімним оцінюванням робіт учнів один одним, що дає можливість підвищити ефективність та мотивацію до навчання.

3. Можливість розміщення онлайн тестів у матеріалах навчального курсу дозволяє одержати оцінку одразу після відповіді на запитання. Вони являються ефективним засобом задля оперативної перевірки викладачем та учнями поточного рівня опанування матеріалу.

4. Тести включають завдання на перевірку лексичного та граматичного матеріалу, що дає змогу діагностувати рівень засвоєння мовного матеріалу й ефективність способів навчання й вибраної методики, і на підставі цього здійснити корекцію подальшої педагогічної діяльності.

Отже, вчитель, застосовуючи систему управління навчанням MOODLE, має змогу самостійно створювати якісні тести й ефективно застосовувати їх з метою перевірки знань, вмінь та навичок із іноземної мови, зокрема сформованості граматичної компетентності.

Комп'ютерні програми контролю знань виконують свою функцію із високим ступенем об'єктивності й надають інформацію у зручній для викладача формі, у вигляді статистичного графіка, діаграми чи таблиці.

Здійснивши розгляд електронного навчального курсу MOODLE задля контролю якості сформованості іншомовної граматичної компетентності учнів середньої школи, можна відзначити, що він володіє безсумнівними перевагами порівнюючи із традиційними методами контролю. Перш за все, він дає змогу виконувати контроль як аудиторної, так й самостійної роботи учнів у будь-який зручний для викладача час, а учні, мають змогу

вирішувати завдання у автономному режимі, одержуючи при цьому підтримку та допомогу викладача. По-друге, через інтерактивні елементи електронного курсу є можливість прослідкувати процес формування різноманітних мовних компетенцій і комунікативних умінь учня. По-третє, зазначений вид роботи розвиває активність та самостійність в учнів й підвищує внутрішню мотивацію до навчання, що здійснює позитивний вплив на процес навчання у цілому.

2.2. Вправи для контролю сформованості іншомовної граматичної компетентності засобами ІКТ

Нині є безліч аутентичних відеоматеріалів, що можуть бути використані як дидактичний матеріал на уроках іноземної мови. До останніх належать: фрагменти телепередач та новин, сюжети зі світових блокбастерів чи мультфільми, інтерв'ю із відомими людьми чи рекламні ролики.

В науково-методичній літературі відсутня суворі класифікація відеоматеріалів. Виходячи із технічного боку, відеоматеріал може бути відеозаписом, інакше кажучи матеріалом, записаним на інформаційний носій, й тим, що безпосередньо транслюються в ефір. За допомогою новітніх технологій та інтернету, майже будь-яку інформацію можливо віднайти у глобальній мережі й записати на носій [Подопригорова 2003, с. 13-17].

Система MOODLE дозволяє використовувати різноманітні матеріали як для формування іншомовної граматичної компетентності, так й з метою контролю її сформованості, включаючи аутентичні відеофрагменти.

Процес навчання, а отже й контролю із опорою на аутентичні відеоматеріали може бути поділений на наступні етапи:

1) підготовчий етап, до завдання якого відноситься зняття труднощів при сприйнятті відеоматеріалів, іншими словами впровадження вправ, що

передбачають введення та тренування нових лексичних одиниць, активізацію лексико-граматичного матеріалу, що уже був вивчений;

2) рецептивний етап, застосування вправ на сприйняття, запам'ятовування та розуміння інформації;

3) аналітичний етап, його метою являється організація навчальної діяльності із усвідомленою оволодінню структурою діалогу та монологу;

4) репродуктивний етап, де відеоматеріали застосовуються як змістовна опора;

5) продуктивний етап, що являється завершальним ступенем роботи із формування іншомовних вмінь та навичок. Таким чином, метою цього етапу буде забезпечення практики у спілкуванні.

На підготовчому етапі доцільними є наступні вправи:

а) доповніть відповіді на питання. Застосуйте дієслова у дужках:

Is it a beautiful painting? (see)

Yes, it is a beautiful painting I have ever seen.

Is it a long book? (read) Yes, it is the...

Is it a good film? (see) Yes, it is the best...

Is she an interesting person? (meet) Yes, she is the most...

Is it a good car? (drive) Yes, it is the best car...

б) ви ставите питання співрозмовнику щодо подій, що відбуваються у його житті. Питання складайте із слів, наведених в дужках:

(you ever/be/to Italy?)

Have you ever been to Italy?

(you/read/any English books?)

(you ever/be/to South Africa?)

(you ever/speak/to a famous person?)

(you/live/in this town all your life?)

(how many times/you/be/in love?)

в) опишіть трьома-чотирма реченнями ситуацію, ви розказуєте другу історію появи комп'ютерів, використовуючи нові граматичні структури та словосполучення;

г) придумайте продовження ситуації, використовуючи подані у дужках словосполучення:

Once upon a time there were no computers, no video games, CD-ROM players, modern TV, fast phone connections, etc. A lot of things were not possible. But now the world is quite different and we can't imagine it without computers.

(a flame; a bug; a geek (a hacker); to surf; to look up; w.w.w – World Wide Web)

е) до наведеного нижче діалогу додайте три-чотири речення, використавши нові слова та граматичні структури:

– *How do we use computers in banks?*

– *Computers in banks can transfer money from one account to another.*

– *How are computers used in cartoons?*

– *Computers can be used to organize thousands single pictures used to make cartoons.*

є) об'єднайте наступні словосполучення в одну міні розповідь, застосовуючи наступні граматичні структури:

In 1975 two friends;

started Microsoft and very soon it became a business success;

Bill Gates and Paul Allen. In 1980, Gates bought;

produced an operating system called DOS;

a small company which. to it and renamed it MSDOS;

He made some changes. to use this system to IBM;

He sold the rights. Since 1980 MSDOS; operating system for all PCs;

has been the standard. has also developed;

Microsoft; such well – known; Excel and Internet Explorer;

programmes as Windows.

Вправи на рецептивному етапі володіють рядом установок, що здійснюють організацію сприйняття [Полат 2001, с. 3-6]:

а) надайте відповіді на такі питання;

1. *How is the computer revolution changing our life?*
2. *What will the next generation of computers be able to do?*
3. *What are people using the phone for?*
4. *What types of computers are being developed in the USA now?*
5. *What size was the first computer?*

б) подивіться та дайте відповідь про що оповідає відеофрагмент;

в) погодьтеся чи не погодьтеся із такими висловлюваннями:

1. *Very soon we'll have computers that we'll wear on our wrists or even in our glasses and earrings.*
2. *Today its job can be done by a chip the size of a pen head.*
3. *The first computer was the size of a minibus and weighed a ton.*
4. *Computer technology is the fastest-growing industry in the world.*
5. *50 years ago people hadn't even heard of computers and today we cannot imagine life without them.*

г) з'єднайте початок та кінець речень, задля того аби вийшла міні розповідь щодо побаченого:

<i>Japan's biggest mobile-phone company has just realized</i>	<i>cinema tickets and manage their bank accounts.</i>
<i>Soon they will be able to buy</i>	<i>its cleverest product so far, the i-mode, a mobile-phone allows you to surf the Internet as well as make calls.</i>
<i>The next generation of computers will be able</i>	<i>but it will be a great step forward.</i>
<i>Of course, they will be still a lot simpler than human brains,</i>	<i>find minerals, understand and control the world's money markets, identify criminals and control space travels.</i>

<i>Such computers will help to diagnose illness,</i>	<i>to talk and even think for themselves.</i>
--	---

д) завершіть нижчепредставлені речення (орієнтуючись на побачений відеофрагмент).

1. *Students say that computers make _____ (learning fun and easy).*

2. *They help students to improve their _____ (reading and writing, arithmetics and geography).*

3. *Computers are widely used in _____ (high and secondary schools now).*

4. *We are constantly making up new _____ (words or giving new meanings to old ones).*

5. *Computer revolution is changing _____ (our life and our language too).*

На аналітичному етапі формується алгоритм побудови свого діалогічного чи монологічного висловлювання.

На репродуктивному етапі пропонуються завдання на зміну тексту, його розширення, часткову зміну із додержанням їх змісту та структури.

Прикладами зазначених завдань являються:

а) перекажіть сюжет від імені ...;

б) придумайте ще по 2 репліки до діалогів від імені ...;

в) розкажіть про що оповідає відеофільм, змінивши час від сьогодні на минуле;

г) напишіть відгук на ваш улюблений (або останній, що переглянули) фільм (шість-сім речень) за планом (можете застосувати наведені вирази):

Структура (план)

Вступ (режисер, найменування фільму, негативна чи позитивна думка у загальних рисах)

Основна частина (короткий зміст, акцент на окремих деталях)

Висновок (узагальнення вищенаведеного, рекомендації)

Вирази та фрази.

make an impression – створювати враження;

There is another storyline – У фільмі є ще одна сюжетна лінія (здійснюється перевірка граматичної, лексичної вірності написання та логічність викладу);

The film ranks with ... – Цей фільм стоїть в одному ряду з...;

What impressed me most is ... – Найбільше враження на мене справило...;

be starring – грати в головній ролі;

fast-moving / slow-moving plot – стрімкий / затягнутий сюжет;

The film starts with a scene – Фільм починається зі сцени ...;

the brilliant acting of ... – блискуча гра;

The action of the film is set in – Дія фільму розгортається в ...;

enhance [in'ha:n (t) s] the impression – посилювати враження;

the producer – режисер;

д) здійсніть опис погоди за вікном (п'ять-шість речень) у вигляді посту у соціальній мережі (скористайтеся словами для довідки):

a spell of ... weather – період такої-то погоди, *glorious* – чудова, приємна, *unseasonable* – не по сезону, *fierce* – шалена, *boiling* – дуже спекотна, *scorching* – палюча, гаряча, *atrocious / vile* – огидна, *inclement* – сувора, *pasty* – погана, *freezing* – дуже холодна, морозна, *foul* – огидна, бридка, *raw* – вогка, *humid* – волога, *muggy* – тепла і волога, задушлива, *sultry* – спекотна, задушлива, *mild* – помірна, *settled* – постійна, *unpredictable* – непередбачувана, *sweltering* – спекотна, *changeable* – мінлива, *superb* – чудова, *adverse* – несприятлива, *frosty* – морозна, *stormy* – грозова, бурхлива, *excellent* – відмінна (здійснюється перевірка лексичної, граматичної вірності написання та логічність викладу);

е) напишіть коментар під постом (три-чотири речення) із попереднього завдання, заперечуючи чи погоджуючись з автором посту

(застосовуйте слова для довідки із попередньої вправи) (здійснюється перевірка лексичної, граматичної вірності написання та логічність викладу);

Для продуктивного етапу характерними являються вправи, які передбачають непідготовлену мову, що відбувається в індивідуальній, груповій та парній формі. Можливі вправи на цьому етапі направлені на: обговорення проблеми, коментарі подій, рольову гру, драматизацію, дискусію [Полилова 1997, с. 27].

Як показує практика, найефективніше аутентичні відеоматеріали можуть бути використані під час навчання під час формування та поліпшення граматичної компетентності в усному іншомовному мовленні. До того ж використання відеоматеріалів може розглядатися у вигляді могутнього стимулу з метою підвищення мотивації учнів при формуванні у останніх граматичних навичок та вмій.

У навчанні граматиці аутентичні відео можуть продемонструвати залежність між мовою та граматикою, а також використання граматичних структур у контексті живого спілкування носіїв мови. Презентація мовних функцій та засобів вираження останніх провадяться у контексті, в певних ситуаціях спілкування та супроводжуються виконанням таких можливих вправ:

- передбачення наступних реплік, що є представленими у відеосюжеті;
- обрання із переліку, який був запропонований тих мовних засобів вираження функції, що зустрічаються у відеофрагменті;
- повторення різноманітних мовних зразків, які дають змогу реалізувати цю функцію у паузах за диктором.

Активізація граматичного матеріалу проходить під час говоріння після перегляду відеофрагменту. Це можуть бути коментування змісту фільму, доповнення ситуацій (на кшталт: поновлення телефонної розмови), складання питань різноманітних видів до змісту відеофільму чи для інтерв'ю із головним героєм фільму чи режисером фільму, озвучування реплік.

Відмітимо, що введення аутентичних відеофрагментів у процес навчання іноземним мовам дає можливість розв'язати безліч завдань. Учні мають змогу використати та розширити власні знання на незнайомому автентичному матеріалі. Коли учні усвідомлюють, що вони спроможні розуміти іншомовну автентичну мову, їх самооцінка та мотивація до вивчення предмета зростають. Застосування відеофрагментів дає змогу учням розвинути мовну здогадку й розширити кругозір. У них виникає ймовірність дізнатися щодо традицій, історії, звичаїв людей країни, які вивчаються.

Під час роботи над відеофрагментами задіяні усі 4 види мовленнєвої діяльності: письмо, читання, говоріння та аудіювання. Головна увага присвячується аудіюванню, найважчому аспекту у вивченні іноземної мови. Безсумнівно, відеопідтримка допомагає зробити процес навчання аудіюванню ефективнішим [Попов, с. 172].

Застосування відеоматеріалів на уроках піднімає активність учнів. Інформація, що була одержаною впродовж перегляду, допомагає їм у роботі вподальшому на післяпереглядovому етапі, й таким чином, стимулює процес формування граматичної компетентності.

Окрім вправ, направлених на контроль граматичної компетентності в усному іншомовному мовленні, здійснимо огляд прикладів вправ призначених задля контролю сформованості граматичних навичок письма.

З метою контролю рівня сформованості граматичної компетентності у письмовому іншомовному мовленні можливо застосувати групу вправ на впізнання та порівняння орфограм.

На кшталт:

а) перепишіть слова, здійснивши їх групування за орфограмою:

name, cook, plate, look, cake, spoon, lake, book.

б) надайте відповіді на запитання у письмовій формі:

1. *Shevchenko is a great singer, isn't he?*

2. *They are going to play football today, aren't they?*

3. *The girl is reading a book, isn't she?*

4. *Children mustn't open their books, must they?* (здійснюється

перевірка вірності написання й коректності відповіді);

в) заповніть в реченнях пропуски:

1. *I am in Pobeda Street, _____ I?*

2. *The woman _____ in the wood, isn't _____?*

3. *Masha can play tennis, _____?*

4. *You _____ help him, _____ you?* (здійснюється перевірка

вірності заповнення);

г) знайдіть у реченнях помилки та скоригуйте їх:

1. *Cute is not a very good agent, isn't he?*

2. *Misha must help Robin go back to 1599, must he?*

3. *Robin can't fly and travel in time, can't he?*

4. *Cats can't fly, can't it?*

5. *Your sister can sing, can't he?* (здійснюється перевірка

граматичної вірності речень після обробки);

д) подумайте та перерахуйте у відповідності до зразку у письмовій формі ті дії, що ви робили вчора, коли прокинулись вранці чи ті, що будете виконувати сьогодні після того як прийдете з школи (чотири-п'ять дій)

1. *Yesterday morning I woke up at 7.00.*

2. *Today after school I will go dancing.*

(здійснюється перевірка граматичної вірності речень написання);

е) ви пишете лист до свого друга й розповідаєте йому щодо ваших спільних друзів. Поставте дієслово у правильній формі.

На кшталт:

Phil/find a new job.

Phil has found a new job.

Dear Chris,

Lots of things have happened since I last wrote you.

Charles /go/Brazil.

Jack and Jill/decide/to get married.

Monica/give up/smoking.

є) напишіть коротку розповідь щодо того, що ви переважно робите у вихідні дні чи як ви любите проводити власний вільний час (шість-сім речень) (здійснюється перевірка граматичної вірності написання, відповідність до теми та кількість речень у розповіді).

Отже, нині існує широка різноманітність форм мультимедійних продуктів, розроблених для педагогічних цілей, зокрема з метою підвищення рівня сформованості іншомовної граматичної компетентності в учнів середньої школи й ефективного його контролю.

Завданням педагога є виважено підійти до підбору ІКТ для власної роботи, із огляду на принципи роботи із граматичним матеріалом, принципи роботи із комп'ютером, а також вікові потреби учнів. За вірно обраного засобу ІКТ, викладач полегшить навчальний процес зі своєї сторони, та підвищить інтерес учнів до вивчення граматики іноземної мови.

2.3. Результати дослідно-експериментальної діяльності з контролю сформованості іншомовної граматичної компетентності засобами ІКТ

Дослідно-експериментальна діяльність із контролю сформованості іншомовної граматичної компетентності засобами ІКТ відбувалася у загальноосвітній школі №8, м. Києва в 8-А і 8-Б класах та містила 3 наступні етапи:

- 1) констатувальний;
- 2) формуючий;
- 3) контрольний.

Метою констатуючого експерименту являлось виявлення рівня сформованості іншомовної граматичної компетентності учнів засобами ІКТ.

На констатуючому етапі були поставлені такі задачі:

1) дослідити психолого-педагогічні, методичні аспекти застосування ІКТ під час педагогічного експерименту у навчанні іноземної мови в загальноосвітній школі;

2) здійснити дослідження програмного забезпечення у вигляді засобу формування граматичної компетентності в середній школі.

З метою вирішення задач, які були поставлені, були застосовані методи синтезу, аналізу, порівняльний, співставний, описовий.

З метою досягнення мети, яка була поставлена, було здійснено серію експериментів із учнями 2 класів, що були поділені на 2 групи – контрольну (8-А клас – 30 учнів, із яких 24 погодились на участь в експерименті) (КГ) і експериментальну (8-Б клас – 30 учнів, із яких 23 погодились на участь в експерименті) (ЕГ).

Учням обох груп на початку експерименту було запропоновано тест на визначення рівня сформованості граматичної компетентності. Через шкалу граматичної правильності було визначений рівень сформованості граматичних навичок, так як він містить вимоги, що пред'являються учням, які вивчали англійську мову самостійно чи з учителем.

В той час коли рівень сформованості граматичної компетенції був орієнтовно визначений, було здійснено його перевірку через тест №1 (Додаток А), що сформовано в системі MOODLE. Задля того аби отриманий результат був точним, тест було виконано тільки одноразово. Під час виконання тесту не можна було використовувати довідники чи словники з граматики. Запропонований тест належить до тестів зі множинним вибором.

Відповідно до результатів якості виконання тесту учнів кожного класу було поділено на 3 групи:

- високий рівень компетенції – учні вірно, чи майже вірно (понад 90%) виконали завдання,
- середній рівень – учні вірно виконали понад 50% завдання,

- низький рівень – не виконали чи виконали не вірно понад 50% завдання.

Результати констатуючого експерименту наведено у табл. 2.1.

Таблиця 2.1

Результати визначення рівня сформованості граматичної компетенції в учнів (констатуючий етап)

Рівень	Контрольна група	Експериментальна група
Низький	49%	49%
Середній	33%	32%
Високий	18%	19%

Для наочності відобразимо отримані дані графічно на рис. 2.1.

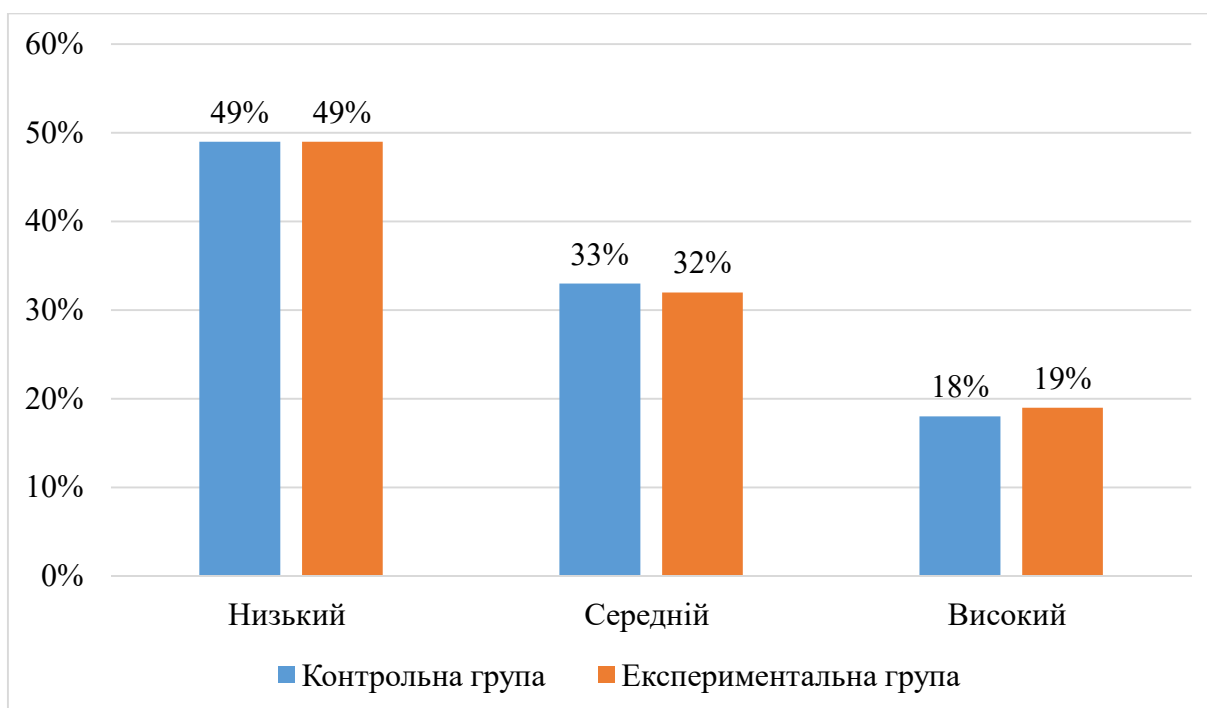

Рис. 2.1. Рівень сформованості граматичної компетенції в учнів (констатуючий етап)

Спостереження за кількісним і якісним складом зроблених 8-микласниками завдань дають можливість узагальнити, що:

- незначна кількість учнів продемонструвала власні знання граматики англійської мови;

- ті учні, що зробили більше, ніж половину завдання, виконали це, спираючись не на системні знання, а на асоціативне мислення.

В той час як перша частина тесту не спричинила виклик значних складнощів в учнів, то натомість 2 й 3 виявились для них більш складними.

Під час констатувального експерименту були встановлені причини низького рівня сформованості іншомовної граматичної компетентності:

- відсутність дієздатності організувати власну навчальну діяльність;
- деякі з учнів показували відсутність вміння здійснювати критичний аналіз процесу своєї іншомовної граматичної підготовки, що було викликано відсутністю достатнього рівнем розвитку критичного мислення в більшості підлітків;

- переважання традиційної класно-урочної форми взаємодії між учнями і викладачем без взяття до уваги мотивів та потреб учнів стримувало формування їх іншомовної граматичної компетенції.

Отже, здійснена діагностика знань протягом проведення констатуючого експерименту дає можливість говорити щодо середнього рівня володіння системними знаннями із граматики англійської мови у контрольній та експериментальній групах, оскільки їх дані майже однакові.

Потреба у підвищенні рівня сформованості граматичної компетенції в учнів шляхом системи вправ на основі ІКТ, які сприяють збільшенню рівня знань, спричинила здійснення формуючого експерименту.

Метою зазначеного експерименту є те, аби через використання ІКТ під час навчання англійської мови збільшити рівень сформованості граматичної компетенції в учнів експериментальної групи.

Головними задачами виступають:

1. Розроблення вправ із використанням ІКТ, а саме комп'ютерної системи MOODLE;
2. Використання таких вправ з метою збільшення рівня сформованості граматичної компетенції учнів.

Формуючий експеримент включав 2 етапи: підготовчий та основний.

Метою підготовчого етапу являється створення придатних умов задля використання сучасних технологій. Потреба у цьому етапі спричинена відсутністю в деяких учнів знань щодо застосування комп'ютерних навчальних програм. На цьому етапі закладаються фундаментальні навички та вміння. Зокрема, під час експерименту із учнями восьмих класів були проведені уроки за темами: «A British explorer», «Hello, Computer» тощо.

З метою реалізації задач та мети формуючого експерименту була розроблена система вправ задля формування іншомовної граматичної компетентності засобами ІКТ і її контролю із тем the Present Perfect Tense, the Gerund, the Present Continuous Tense, Obligation (Modal Verbs), Defining and Non-Defining Relative Clauses, the Present Perfect Continuous Tense, побудована на використанні комп'ютерної навчальної системи MOODLE.

Розроблену систему вправ було використано під час навчання учнів восьмого класу експериментальної групи. Навчання у контрольній групі здійснювалось традиційно, без впровадження ІКТ.

Система вправ дає змогу ліпше підготуватись до підсумкової державної атестації із англійської мови, що буде в учнів у дев'ятому класі згідно до вимог державного стандарту із розділу «Граматика». Дану систему можна широко застосовувати для самостійних робіт, на уроках у школі, для контролю знань, навичок і вмінь, вона доволі зручна та економить чимало часу, так як має систему зворотнього зв'язку. Поглянувши на екран можна одразу помітити, яку кількість помилок зробив учень (невірні речення виділяються червоним кольором).

Розділ «Grammar» системи MOODLE включає сто двадцять незалежних уроків, кожен урок є присвячений до одного із розділів граматики. Найменування кожного уроку відображає 1 з явищ в англійській граматиці, що вивчається протягом певного уроку. Уроки складаються з декількох вправ типу:

- а) побудуй речення;
- б) обери вірну відповідь з поданих;

в) постав слово у вірну форму та ін.

При виконання вправ зазначеного типу, школяр може натренувати деяке правило та здійснити перевірку того наскільки гарно він його зрозумів.

Прочитати теорію, яка відповідає уроку, можна натиснувши кнопку «Theory». До того ж курсі представлені 5 додатків, з-поміж яких зведена таблиця дієслівних часів, список неправильних дієслів. Програма дає можливість учню здійснити перевірку себе під час виконання вправ: учень набирає відповідь і, у випадку коли вона вірна, комп'ютер її прийме. Коли відповідь неправильна, учню дається ще 2 спроби. У випадку, коли учень знову помилиється, комп'ютер надає підказку.

Учень може здійснювати вивчення уроків один за одним чи обирати окремі розділи у відповідності до змісту. Курс «Grammar» спрямований на вивчення учнями правил граматики в англійській мові. Зазначений курс може бути застосованим як для вивчення на самостійній основі, так і для роботи з учителем, а також як довідник. Ряд прикладів та малюнків дають можливість учням зрозуміти та запам'ятати різні граматичні структури.

Здійснимо розгляд, для прикладу, послідовності роботи над темою Present Continuous, який являється Unit 1 в розділі граматики.

Перш за все учень реєструється в розділі User. Далі обирає Unit. В розділі Theory він завжди може прочитати теорію з даної теми. Далі він приступає до розв'язання завдань. В даному розділі вісім вправ, всі побудовані у відповідності до схеми від простого до складного.

Кнопка «?» дає можливість одержати докладну інструкцію, як працювати з цими вправами. А якщо натиснути Example, можна одержати зразок виконання даної вправи.

Під час підвищення рівня сформованості іншомовної граматичної компетентності засобами ІКТ, а також контролю останньої пропонується наступна форма роботи:

1) перш пояснюється нова граматична тема на уроці;

2) потім показується теоретичний матеріал зазначеного розділу граматики за допомогою уроків та вправ комп'ютерної системи MOODLE.

Ліпше за все розкрити зміст розділу уроку і лише потім розпочати працювати з матеріалом розділу. Як уже було зазначено, у процесі роботи, учні в будь-який час можуть зайти в розділ Theory, де прописана теорія та приклади зазначеного розділу.

В курсі зустрічаються вправи трьох типів: побудуйте речення; доповніть речення; впишіть слово у вірні форми.

У вправах 1-го типу подаються набори слів, з яких необхідно побудувати речення. Для цього учню варто уважно прочитати слова на одній з панелей, далі курсором миші вибрати слово, що має стояти першим в реченні, і клацнути по ньому. Слово зникне з панелі і з'явиться у вікні нижче, в цьому вікні буде поступово (завдяки повторенню аналогічних дій) створюватись речення.

Обираючи по одному слову, учень будує речення. Відмінити чи повернути на попереднє місце останнє введене слово можна натиснувши кнопку «Cancel», що знаходиться на цій же панелі. Всі слова з набору мають бути використаними у реченні. Після того, як переміщується останнє слово програма здійснює перевірку написаного і робить висновок. У випадку, коли речення складено невірно, то всі слова повертаються на попереднє місце, а вікно введення речення звільняється. На побудову речення надається три спроби. Після третьої невдалої спроби речення вписується програмою у вікно введення червоним кольором.

У вправах 2-го типу подається 6 речень з пропущеними словами та нижче 6 слів чи фраз задля доповнення зазначених речень. Учням необхідно прочитати всі речення та всі доповнення й обрати відповідні пари за допомогою курсору миші. Задля виконання зазначеного завдання необхідно перш за все навести курсор на речення та натиснути на ліву кнопку, далі варто навести курсор на доповнення й також натиснути на останній лівою

кнопкою миші. У випадку, коли відповідь вірна, речення та його доповнення з'єднуються лінією. Коли не вірна – не відбудеться нічого.

У вправах 3-го типу учням необхідно вписати слова у вірній формі в речення. Після того як буде натиснуто <ENTER>, відповідь учня буде перевірена (тобто порівняна з набором вірних відповідей).

По завершенню роботи в розділі Statistics показані всі виконані вправи та кількість помилок, які були допущеними учнем під час роботи.

Одержані результати фіксуються в Evaluation card:

Ss ' name	Unit 1	Unit 2	Unit 3	Unit 4	Unit 5
Ss 1	Ex 1-8 (mist.3)				
Ss 2	Ex 1-5 (mist.0)				

Результат дає можливість виконати контроль рівня сформованості граматичної компетенції, виставити оцінку учню за урок, здійснити аналіз та зіставити індивідуальний маршрут для корекційної роботи.

Здійснюючи аналіз результатів узагальнюючих уроків з вивчення граматики, можна узагальнити ага про те, що об'єм виконаних завдань більший ніж, зазвичай учнями виконується на звичайному уроці. Учні з задоволенням працюють на комп'ютерах, у них не присутній страх робити помилки, а оцінки вони одержують лише позитивні. З базовим рівнем справляються всі учні, вправи підвищеного рівня виконує половина учнів експериментального класу, при цьому підсумкова оцінка за урок достатньо висока.

На завершенні педагогічного експерименту після проведення серії уроків із застосуванням комп'ютерної навчальної системи MOODLE учням обох досліджуваних класів знову пропонувалось виконати тест схожого рівня складності як на констатувальному етапі експерименту.

У відповідності до результату виконання тесту, учнями було визначено рівні успішності виконання завдань (табл. 2.2).

Результати визначення рівня сформованості граматичної компетенції в учнів (контрольний етап)

Рівні	Контрольна група	Експериментальна група
Низький	45%	16%
Середній	33%	32%
Високий	22%	52%

Спостереження за якісним і кількісним складом завдань, що були виконаними 8-микласниками дають можливість узагальнити:

- суттєва кількість учнів продемонструвала власне розуміння правил вживання часових форм англійської мови;
- ті учні, що виконали більше, ніж половину завдань (середній рівень), здійснили це опираючись на системні знання, що були ними здобуті під час занять, а не на інтуїцію, як це відбувалось раніше.

Для наочності продемонструємо дані, які були одержані графічно на рис. 2.2.

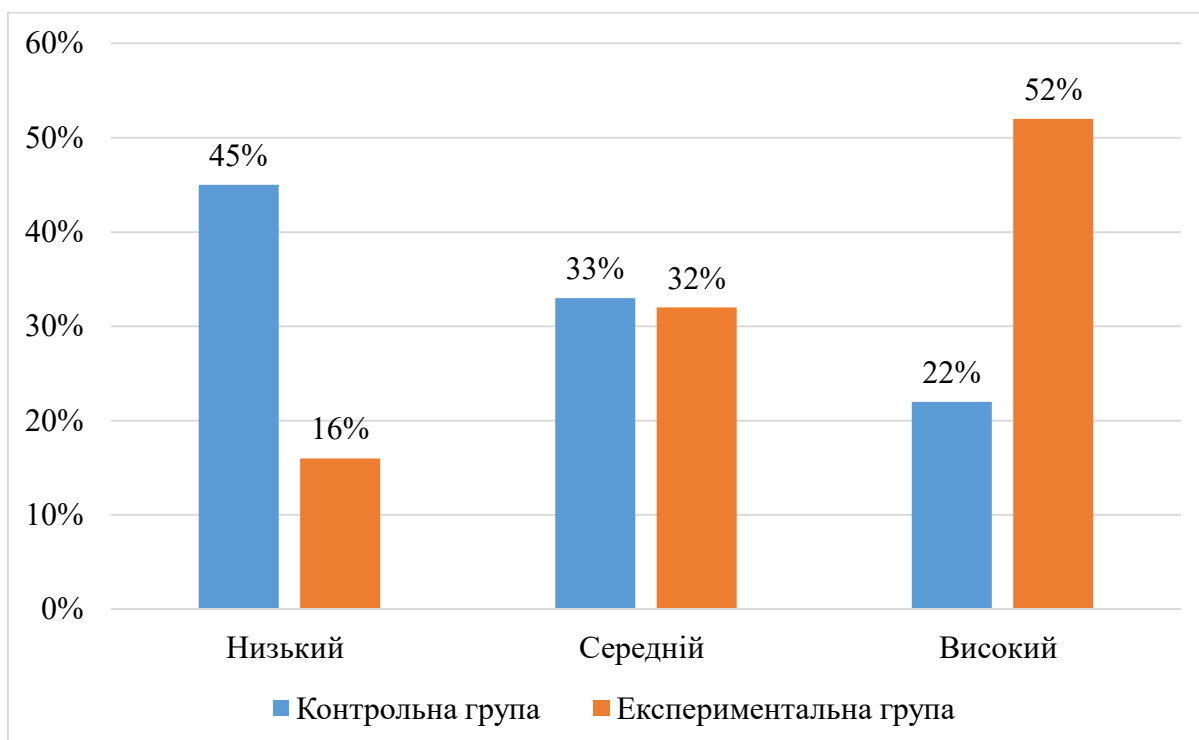

Рис. 2.2. Рівень сформованості граматичної компетенції в учнів (контрольний етап)

Аналіз результатів експерименту демонструє, що знання засвоюються учнями експериментальної групи системно у процесі проведення уроків із застосуванням комп'ютерної навчальної системи MOODLE і в них не існує суттєвих складнощів з виконанням завдань. Існування низького рівня сформованості іншомовної граматичної компетентності в експериментальній групі (16% учнів) може бути пояснено коротким часом проведення експерименту.

По закінченню формуючого етапу експерименту з'явилась потреба зробити підсумки, що спричинило перехід до наступної стадії дослідно-експериментальної роботи, а саме – підсумкового або контрольного етапу.

Метою контрольного етапу являється встановлення ефективності застосування ІКТ під час формування іншомовної граматичної компетенції в учнів, а також її контролю.

Головною задачею контрольного етапу являється встановити особливості впливу ІКТ на процес формування іншомовної граматичної компетентності в учнів середньої школи.

Порівняно з констатуючим етапом у рівні сформованості граматичної компетентності учнів експериментальної групи відбулись істотні зміни. Ліпшим стало не тільки запам'ятовування граматичного матеріалу, але й також ідентифікація останнього, застосування у повсякденному житті. Працюючи з комп'ютерними навчальними програмами, в учнів існувалаа змога здійснювати перевірку самих себе, дивлячись на «результати уроку».

До мети застосування зазначених комп'ютерних навчальних програм належить навчання учнів англійської мови через наближення останніх до реальних ситуацій у житті. На зазначених інтегрованих заняттях учні поліпшували власні знання, вміння та навички, які були набутими за попередній період навчання. До того ж комп'ютерні навчальні програми застосовувались у вигляді засобу інтенсифікації й оптимізації навчально-пізнавальної діяльності учнів, активізації їх можливостей, розвитку їх творчих здібностей.

У табл. 2.3, що являється результатом висновків констатуючого та формуючого експериментів, наведені узагальнені якісні й кількісні показники рівня сформованості граматичної компетенції досліджуваних учнів (у відсотках).

Варто зазначити, що рівень сформованості іншомовної граматичної компетенції в учасників контрольної групи майже не змінився протягом періоду експерименту. У той же час, рівень сформованості іншомовної граматичної компетенції експериментальної групи істотно підвищився (на 33%).

Таблиця 2.3

Результати визначення рівня сформованості граматичної компетенції в учнів

Рівні	Контрольна група			Експериментальна група		
	До	Після	Приріст	До	Після	Приріст
Низький	49%	45%	- 4%	49%	16%	- 33%
Середній	33%	33%	+ 0%	32%	32%	0%
Високий	18%	22%	+ 4%	19%	52%	+33%

Відобразимо результати, які були одержані графічно на рис. 2.3.

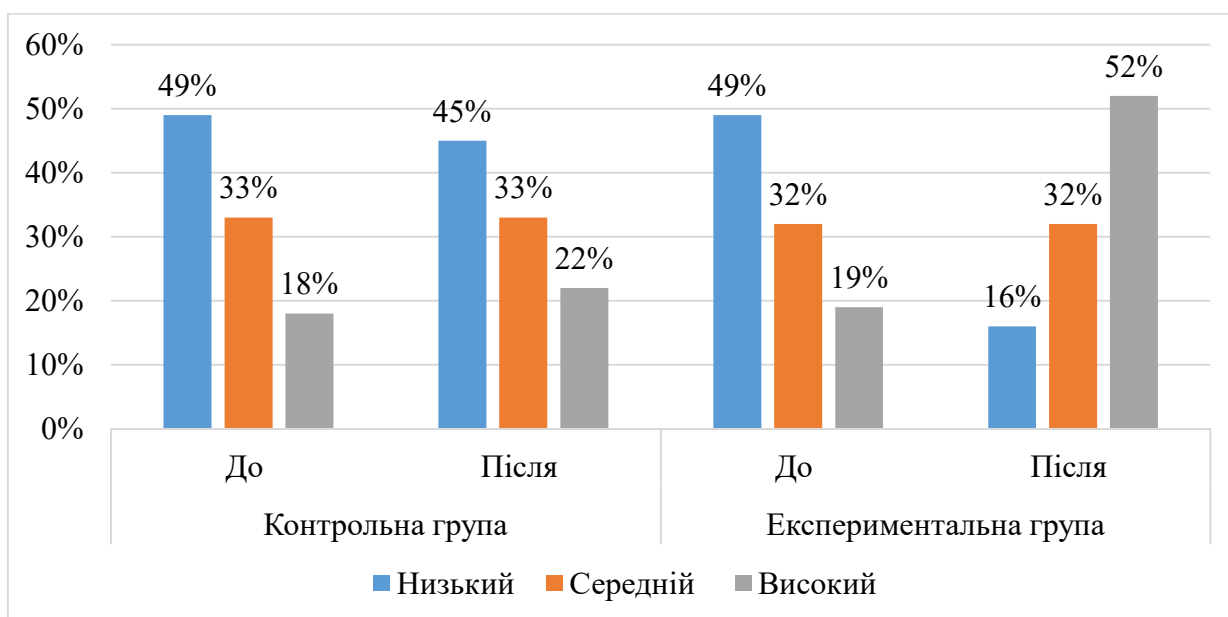

Рис. 2.3. Порівняння рівнів сформованості граматичної компетенції в учнів на констатувальному і контрольному етапах

На рис. 2.3 представлено усереднені показники результатів виконання завдань у процесі проведення експериментів. На основі останнього можна прослідкувати динаміку приросту та зробити висновки, щодо впровадження й використання комп'ютерних навчальних програм на уроках англійської мови це:

- допоміжний засіб учбово-пізнавальної діяльності учнів;
- ефективний допоміжний технічний наочно-слуховий засіб;
- засіб формування граматичної компетенції;
- засіб підвищення мотивації й прагнення учнів вивчати англійську мову;
- оперативний та ефективний засіб оцінки та контролю знань, вмінь та навичок учнів;
- засіб підвищення інтерактивної та комунікативної діяльності.

Таким чином, система вправ, яка була розроблена для формування та контролю іншомовної граматичної компетентності можна охарактеризувати як ефективну.

Висновки до розділу 2

Нині у світі представлена велика кількість платформ задля організації навчання та контролю іншомовної граматичної компетентності учнів середньої школи засобами ІКТ.

Згідно з дослідженнями, єдиним лідером серед програм для навчання іноземним мовам у світі виступає система MOODLE, що володіє різними інструментами, через які викладачі можуть провадити контроль знань учнів із іноземної мови.

Контрольні матеріали MOODLE містять тести множинного вибору, альтернативні тести, тести на складність (які складаються із завдань, що все більше ускладнюються до кінця), тести із вільно конструйованою

відповіддю тощо. Отже викладач, застосовуючи систему управління навчанням MOODLE, має змогу самостійно розробляти якісні тести та ефективно застосовувати їх з метою перевірки знань, вмінь та навичок із іноземної мови, зокрема сформованості граматичної компетентності.

Здійснивши огляд можливостей електронного навчального курсу MOODLE для контролю якості сформованості іншомовної граматичної компетентності учнів середньої школи, можна узагальнити про існування безсумнівних переваги порівняно до традиційних методів контролю. Система MOODLE надає змогу використовувати різноманітні аутентичні відеоматеріали як задля формування іншомовної граматичної компетентності, так і задля контролю її сформованості, включаючи аутентичні відеофрагменти.

Процес навчання, а відповідно і контролю з опорою на аутентичні відеоматеріали може бути поділений на наступні етапи: 1) підготовчий; 2) рецептивний; 3) аналітичний; 4) репродуктивний; 5) продуктивний.

Для кожного з етапу характерним являється використання деяких видів вправ, зокрема задля контролю рівня сформованості граматичної компетентності в письмовому іншомовному мовленні можна застосувати групу вправ на впізнання та порівняння орфограм.

Дослідно-експериментальна діяльність з контролю сформованості іншомовної граматичної компетентності засобами ІКТ включала 3 етапи: констатувальний, формуючий та контрольний.

Діагностика знань, яка була проведена під час проведення констатуючого експерименту дає можливість вести мову щодо середнього рівня володіння системними знаннями з граматики англійської мови в експериментальній і контрольній групах, у той же час їх дані майже однакові.

На етапі формуючого експерименту систему вправ, яка була розроблена, було використано під час навчання учнів восьмого класу ЕГ. Навчання в КГ провадилося традиційно, без впровадження ІКТ.

Аналіз результатів контрольного етапу експерименту демонструє, що порівняно з констатуючим етапом у рівні сформованості граматичної компетентності учнів ЕГ відбулися істотні зміни, збільшення на 33%.

Варто зазначити, що рівень граматичної компетенції в учасників контрольної групи майже не змінився протягом експерименту.

Таким чином, система вправ, яка була розроблена для формування та контролю іншомовної граматичної компетентності можна охарактеризувати як ефективну.

РОЗДІЛ 3

ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ КОНТРОЛЮ СФОРМОВАНOSTІ ГРАМАТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ ЗАСОБАМИ ІКТ

3.1. Проблеми формування і контролю граматичної компетентності учнів засобами ІКТ

Не дивлячись на чисельні переваги, є також деякі недоліки використання інформаційно-комунікаційних технологій під час формування і контролю граматичної компетентності, на яких також необхідно акцентувати увагу. Вони будуть розглянуті нижче.

Далеко не усі викладачі іноземної мови мають достатній рівень комп'ютерної грамотності задля створення справді якісних оригінальних навчальних комп'ютерних продуктів.

Не дивлячись на те, що нині у мережі можна віднайти найрізноманітніші розробки, самостійно створений засіб має безліч переваг. Викладач створює лінгводидактичний засіб для конкретного класу, він володіє інформацією щодо рівня мовної підготовленості учнів, «передбачає», яким чином можна буде використовувати цей продукт і яка буде ступінь його ефективності.

Не дивлячись на цифровізацію на світовому рівні, значна кількість учнів, а деколи й викладачів, не володіють навичками роботи з мережею Інтернет й комп'ютером, таким чином під час контролю граматичної компетентності можуть з'явитись проблеми, що не мають зв'язку із рівнем знання іноземної мови.

Доволі часто у викладача іноземної мови просто бракує часу на створення інформаційно-комунікаційних продуктів. Щоб створити справді якісні зразки необхідно дуже багато часу. Навіть при всьому бажанні зайнятий уроками на постійні основі вчитель не має змоги

сконцентруватися на створенні нових інформаційно-комунікаційних навчальних продуктів.

На сьогоднішній день не існує єдиної універсальної методики застосування інформаційно-комунікаційних технологій під час навчання іноземних мов. Інколи доволі важко здійснити інтеграцію конкретних інформаційно-комунікаційних засобів в структуру заняття. Також часто відсутніми ж електронні версії діючих навчально-методичних комплексів [Подлесная, с. 2].

За рахунок використання певних інформаційно-комунікаційних засобів в учнів може зменшуватись рівень концентрації навчальної уваги. Замість усвідомлення та осмислення, для прикладу, нового матеріалу, вони звертатимуть увагу на ефекти інформаційно-комунікаційних технологій.

Не слід забувати про те, що надмірне застосування інформаційно-комунікаційних технологій може спричинити негативний вплив як на фізичне здоров'я учнів і вчителя, так і на моральний стан останніх у зв'язку зі зменшенням рівня міжособистісного спілкування. Через це, застосування інформаційно-комунікаційних технологій повинно бути продуманим та обґрунтованим.

До проблемного питання відноситься те наскільки навчальний заклад обладнано з технічної точки зору, оскільки не дивлячись на існування розроблених авторських навчальних комплексів, ІКТ-компетенцію учнів та вчителів, прагнення вчителів до впровадження ІКТ в навчальний процес загалом та в контроль сформованості граматичної компетентності учнів, самомотивацію учнів – відсутність технічного забезпечення не дасть можливість здійснити реалізацію прагнення вчителів та задовольнити очікування учнів.

Під час організації домашньої роботи із використанням ІКТ, якщо немає змоги підготовки учня до уроку в класі в школі, а вдома немає доступу до мережі Інтернет чи потрібного обладнання, може з'явитись зростання соціальної нерівності та втрата інтересу до навчання.

Мережа інтернет є переповненою різною інформацією, при цьому не вся вона є корисною та, тому обов'язково необхідно привчати учнів до «інформаційної гігієни», тобто здійснювати перевірку знайденої інформації у різних джерелах, не розповсюджувати завідомо неправдиву інформацію, вчитись відрізняти головне від другорядного задля економії часу.

Здійснимо узагальнення недоліки застосування інформаційно-комунікаційних технологій в процесі формування та контролю граматичної компетентності, які були виявлені на рис. 3.1.

Рис. 3.1. Основані проблеми використання ІКТ на уроці іноземної мови

Діюча система оцінки не є досконалою. Так як процес навчання в більшості як і раніше лишається традиційним, оцінка також.

Головним завданням традиційних методів навчання є формальний контроль, що проводиться через єдиний метод тестування. Традиційні тести здійснюють вимірювання декларативних знання: заучування граматичних явищ та лексики, вірність перекладу текстів різного характеру.

Вони не обов'язково мають відношення до навичок або глибини розуміння, що одержали учні. Оцінка учнів із застосуванням методів, орієнтованих на учня, відрізняється й здійснює вимір різноманітних здібностей та навичок, на кшталт мислення, творче та критичне, глибоке розуміння матеріалу і т. д. Традиційні тести не підходять для особистісно-орієнтованого підходу [Romanova].

Необхідно застосовувати нові методи, такі як самооцінка чи колегіальна оцінка із застосуванням файлів, журналів, щоденників блогів та проєктів [Lomakina].

Навчання, яке є орієнтованим на учнів, означає, що як їм, так і викладачам повинна бути доступна достатня кількість ресурсів, із яких обидві сторони процесу навчання можуть обирати завдання, вправи та ін. з метою контролю граматичної компетентності. Останнє можливо не завжди. Окрім того, кількість безкоштовних, наповнених добре підібраними матеріалами й регулярно оновлюваних електронних бібліотек поки не є достатньою.

Виокремлюючи труднощі, які з'являються під час роботи учнів із комп'ютерними навчальними програмами, особливу увагу необхідно звернути на проблему сформованості понятійного апарату. Зокрема, складнощі з'являються в учнів із абстрактністю значень граматичних категорій різних рівнів. До того ж робота із комбінованими чи тренувальними комп'ютерними програмами викликає в учнів менше складнощів.

Через це на етапі експертної оцінки комп'ютерної програми викладачу потрібно взяти до уваги ступінь сформованості понять як у рідній мові, так і в іноземній, чіткого уявлення їх формальних ознак та змісту. Важливим є те, аби відбір понять для навчання обмежувався практичною значущістю останніх, не було перенасичення зайвою інформацією.

Під час використання освітніх комп'ютерних програм задля контролю сформованості іншомовної граматичної компетентності учнів доцільно брати до уваги, що освітні технології мають відповідати наступним методичним вимогам [Телицина, с. 41-42]:

1) системність, яка включає присутність всіх ознак системи, що включає логічність побудови процесу та цілісність частин останнього;

2) концептуальність, що складається з наукової концепції, що обґрунтовує соціально-педагогічні й психологічні досягнення освітніх цілей;

3) гнучкість – евентуальність варіювання змісту, задля створення комфортних умов під час реалізації конкретно поставленого завдання;

4) ефективність, тобто гарантію результатів, що відповідають стандартам освіти;

5) динамічність – можливість перетворення чи розвитку використовуваних технологій;

6) відтворюваність – можливість застосування комп'ютерних технологій іншими особами.

Можливості та недоліки застосування інформаційно-комунікаційних технологій у процесі навчання іноземних мов можуть бути розширеними, деталізованими, а також конкретизованими. При застосованні комп'ютерних технологій завжди варто здійснювати зіставлення їх з традиційними засобами, додержуватись принципів методичної доцільності й обґрунтованості.

3.2. Напрямки підвищення ефективності контролю граматичної компетентності учнів засобами ІКТ

Нині незаперечним являється той факт, що викладання іноземної граматики, як ніяка інша діяльність, потребує застосування найбільш широкого набору дидактичних методів, мультимедійних програм та посібників, організованих у єдину систему підтримки навчального процесу. Тобто, з метою покращення якості навчання такого складного аспекту англійської мови, як граMATика, потрібна імплементація сьогоденних тенденцій інформатизації навчального процесу, як високоефективного способу збільшення рівня мотивації та знань.

До невід'ємної частини процесу інформатизації освіти відноситься застосування інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ). Під ІКТ розуміється широке, узагальнююче поняття, до його складу входять такі технології як інтерактивна, мультимедійна та комп'ютерна.

До основних переваг застосування інформаційно-комунікаційних технологій належать індивідуалізація та інтенсифікація навчання, що надають позитивний результат, так як формують умови задля успішної діяльності кожного з учнів, викликаючи у останніх позитивні емоції, й, тим самим, сприяючи зростанню інтересу до предмета та продуктивності самопідготовки учнів.

Нові інформаційні технології здійснюють забезпечення високої якості подачі матеріалу шляхом того, що застосовують різноманітні комунікативні канали, й допомагають заповнити недостатню кількість джерел навчального матеріалу.

Безсумнівними перевагами використання ІКТ виступають також й пришвидшення тиражування та доступу до досягнень педагогічної практики, скорочення часу на одержання та засвоєння інформації без втрати якості, забезпечення гнучкості процесу навчання. Більше того, застосування цифрових освітніх ресурсів та комп'ютера під час навчання іноземної мови

дає змогу учням подолати психологічний бар'єр на шляху застосування іноземної мови у вигляді засобу спілкування, розвиває їх когнітивні, комунікативні, творчі здібності та інформаційну культуру [Григор'єв 2008, с. 34].

Головними засобами реалізації інформаційно-комунікаційних технологій на сучасному уроці у школі являються екран, мультимедійний проектор і комп'ютер.

Застосування інформаційно-комунікаційних технологій на уроці, присвяченому іншомовній граматиці можливо під час вивчення будь-якої теми й на будь-якому етапі роботи над граматичним матеріалом. При вірному розташуванні, вдалому колірному оформленні, застосуванні таблиць та схем, голосовому супроводі правила сприйматимуться учнями оперативніше та легше. Крім того, використовуючи нові інформаційні технології, можливо у цікавій формі провести контроль рівня сформованості граматичних навичок на основі тестових програм та системи виявлення граматичних помилок на синтаксичному та морфологічному рівнях.

В педагогічній практиці на етапі ознайомлення із тим або іншим граматичним явищем можливо застосовувати мультимедійні презентації (ММП), створені у програмі Microsoft Power Point.

Під час вивчення граматики, важливо, виокремлювати найскладнішу та найістотнішу інформацію через анімацію. Анімація об'єктів дає змогу учням додатково акцентувати увагу на важливих компонентах. Як найпродуктивніші зарекомендували себе презентації, у яких після пред'явлення чи пояснення матеріалу, вставлені вправи на первинне закріплення. Дані вправи учні виконують прямо з екрану фронтально або індивідуально. Можливість показати вірну відповідь дає можливість здійснити організацію контролю чи самоперевірку ефективно та оперативно.

Під час первинного закріплення окрім ММП можливо використовувати наступні ресурси мережі Інтернет:

<http://www.e-grammar.org>

<http://study-english.info/grammar.php> і ін.

Інтерактивна дошка надає можливості надає на етапі формування граматичних навичок широкі можливості надає. Через чутливу поверхню вона дає змогу управляти навчальними комп'ютерними програмами, додавати інформацію, питання до зображень чи тексту на екрані, а також виділяти й переміщувати об'єкти на дошці чи групувати їх за конкретними ознаками.

Прикладасм вправ для інтерактивної дошки можуть виступати наступні:

- *Write the words in the chart (Впишіть слова у таблицю);*
- *Match the phrase and its translation (З'єднайте фразу із її перекладом);*
- *Put ... in the correct order (Поставте ... у потрібному порядку);*
- *Correct the following words / sentences (Знайдіть й виправте помилку);*
- *Complete the sentences with ... (Закінчіть речення, вставивши ...);*
- *Fill in the gaps in these sentences (Заповніть пропуски);*
- *Tick (Відзначте галочкою) / Cross out (Закресліть);*
- *Circle / Underline the correct answer (Виберіть правильну відповідь).*

Контроль засвоєння вивченого матеріалу думавемо потрібно здійснювати шляхом такого дієвого засобу, як комп'ютерне тестування, виконане у редакторі Microsoft Excel чи у програмі My test. Проте у цілях заощадження часу можна скористатися вже готовими тестами, на кшталт:

<http://onlinetestpad.com>

<http://www.englishteststore.net>

<http://www.learnenglish-online.com> тощо.

Застосування ІКТ може спричинити певні різні негативні наслідки, до них можна віднести неприпустиме зростання обсягу навчальної інформації, втома зорових аналізаторів та погіршення стану нервової системи.

Раціональному розв'язанню проблеми негативного впливу нових інформаційних технологій на учасників навчального процесу сприяє побудова уроків із взяттям до уваги санітарних вимог, правильна організація діяльності, виконання рекомендацій лікарів та психологів, відстежування реакції учасників освітнього процесу на постійній основі та оперативне здійснення корекції.

Що ж до сутності складнощів, які з'являються під час навчання граматичної сторони англійської мови із застосування інформаційно-комунікаційних технологій, необхідно відмітити доволі широкий спектр переваг персонального комп'ютера: можливість зберігати у пам'яті величезний обсяг мовного матеріалу, швидко знаходити, видавати та обробляти необхідну інформацію, проводити негайний контроль й адекватну корекцію, вести із учнями діалог (що надзвичайно корисно під час виконання мовних вправ) відкриває можливість організації роботи по формуванню граматичної навички англійської мови на ефективному рівні. Проте раціональне застосування комп'ютерних засобів навчання передбачає так само розгляд усього комплексу психологічних питань створення й застосування комп'ютерних програм із навчання іноземної мови, й зокрема, граматичному навичку.

Застосування нових технологій у процесі навчання іноземних мов мало б змогу значною мірою змінити наявний стан, а мережа Інтернет може стати не лише способом спілкування та формування реального мовного середовища, а й додатковим засобом формування справді комунікативних вмінь та навичок учнів і їх мотивації до навчання.

Аналіз нинішнього стану галузі навчання іноземним мовам на базі передових інформаційно-комунікаційних технологій демонструє, що 2 фактори становлення нової системи освіти – теорії навчання та технології – діють за відсутності достатнього зв'язку між собою, визначається відсутність відповідності застосовуваних методик навчання у школах можливостям, запропонованим сучасними технологіями. Через це особливо

актуальною на сьогоднішній день виступає проблема створення раціональної моделі навчання граматичної сторони мови у сучасній школі.

Рішення даної проблеми вбачаємо в обранні засобів навчання, розробці технології їх застосування, а також у визначенні місця створеного засобу навчання під час оволодіння граматиною і контролю граматичної компетентності.

Наразі споглядається протиріччя між інтересом до навчання із застосуванням інформаційно-комунікаційних технологій у середній загальноосвітній школі і відсутністю певних моделей навчання різним аспектам мови із застосуванням інформаційно-комунікаційних технологій. Відсутність зазначених моделей навчання, які відповідають завданням, меті, особливостям та умовам навчання граматичної сторони мови, як, все ж, й іншим аспектам мови та видам мовної діяльності, може спричинити дискредитацію ідеї застосування інформаційно-комунікаційних технологій під час навчального процесу.

До об'єктивних причинами нереалізованого потенціалу будь-якого методу являється, на наш погляд, відсутність науково розроблених методичних матеріалів, які були б побудованими з взяттям до уваги закономірностей процесу навчання, матеріалу, який подається тощо.

На основі вищезазначеного можна сформулювати наступний висновок.

Гармонійне поєднання традиційної методики та інформаційно-комунікаційних технологій в навчальному процесі дасть можливість підвищити рівень ефективності сучасної іншомовної освіти, спроектувати траєкторію занять з взяттям до уваги індивідуальних особливостей кожного з учнів, його природних задатків, здібностей, а також брати до уваги умови соціалізації в сучасній школі.

Таким чином, під час навчання граматичної сторони мови застосування інформаційно-комунікаційних технологій дасть змогу зреалізувати диференційований підхід у навчанні виділити додатковий час

слабким учням з метою практики, на осмислення навчального матеріалу, ліквідацію проблемних місць, а сильним учням дасть змогу пришвидшити просування у навчанні, посилено ускладнити матеріал, впровадити елементи креативності у процес навчання у відповідності до завдань й цілей навчання, а також із взяттям до уваги особливостей пізнавальної діяльності.

Отже, нові можливості засобів інформаційно-комунікаційних технологій виявляють важливість використання останніх на кожному з етапів роботи із граматичним матеріалом, так як дають можливість домогтися доволі високого рівня володіння граматичними навичками. Проводячи аналіз досвіду використання інформаційно-комунікаційних технологій, можна впевнено сказати, що сьогоденні засоби інформаційних технологій дають змогу розширити, зробити більш ємним зміст навчання граматичної сторони мови; збагатити методику вивчення англійської мови новими прикладами та формами, зробити її більш ефективною й удосконалити механізм контролю граматичної компетентності.

Висновки до розділу 3

Не дивлячись на перераховані переваги, існують також деякі недоліки використання ІКТ під час формування і контролю граматичної компетентності, на які також необхідно звернути увагу.

Головні проблеми застосування інформаційно-комунікаційних технологій на уроці іноземної мови: ризик одержання недостовірної інформації із мережі Інтернет; недостатня методична підготовленість викладача у частині застосування інформаційно-комунікаційних технологій; зростання соціальної нерівності (не у всіх учнів вдома є потрібне обладнання і доступ до інтернету); відсутність в учнів і викладачів навичок праці з інтернетом і комп'ютером; відмова від «живого» експерименту на користь електронного, і як наслідок відсутність прямого дослідження дійсності; довга підготовка навчального матеріалу, його підбір й створення ресурсів; слабка забезпеченість освітніх установ новітнім обладнанням, ймовірні перебої доступу до інтернету; відсутність електронних версій та інтерактивності деяких навчально-методичних комплексів (НМК), складність інтеграції існуючих; придушення міжособистісного спілкування шляхом перевантаження уроку застосуванням засобів ІКТ; зниження концентрації уваги учнів шляхом перевантаження матеріалу мультимедійними ефектами.

Розв'язання окреслених проблем вбачаємо у гармонійному поєднанні ІКТ і традиційної методики у навчальному процесі, що дасть змогу підвищити рівень ефективності сучасної іншомовної освіти, спроектувати траєкторію занять із урахуванням індивідуальних особливостей кожного учня, його природних здібностей, задатків, а також враховувати умови соціалізації у сучасній школі.

ВИСНОВКИ

Контроль знань, навичок та вмінь учнів являється одним із найбільш суттєвих елементів навчального процесу. Від вірної організації останнього багато у чому залежать рівень ефективності управління навчально-виховним процесом. Він необхідний для вчителю задля того, аби володіти точним уявленням щодо того, наскільки учні прогресують у виконанні програми, наскільки ними був засвоєний мовний матеріал, як оволоділи вміннями усного мовлення, аудіювання, письма, читання. Вірно організований облік та контроль, об'єктивно реєструють результати навчально-виховної роботи на кожному етапі дають можливість викладачу виявити невдачі та успіхи кожного з учнів, дають йому змогу вірно планувати педагогічний процес, ефективніше й ліпше готуватися до уроків.

В навчанні іноземних мов контроль являє собою процес виявлення рівня сформованості мовленнєвих вмінь та навичок, виявлення характеру протікання зазначеного процесу, діагностика складнощів, що зазнають учні, й перевірка ефективності способів та прийомів навчання, які застосовуються.

У процесі перевірки та оцінювання навчальних досягнень учнів, у тому числі рівня сформованості компетентності в письмі, використовуються різні види, способи та форми контролю.

Вченими виокремлюються наступні види контролю: попередній, поточний, підсумковий, тематичний. До окремих видів контролю належать відстрочений контроль та самоконтроль. У відповідності до форми організації в навчально-виховному процесі виокремлюють: парний та індивідуальний, груповий (фронтальний) контроль.

У відповідності до способу контроль може бути: письмовим (тестування, переклад, диктант, контрольна та самостійна роботи), усним (бесіда, читання тексту, розповідь учня) й практичним (заповнення таблиць, проєктна робота, , робота з картками, мовне портфоліо тощо).

До головних функцій контролю навчальних досягнень учнів відносяться: розвиваюча, перевірна, виховна, навчальна, узагальнююча, діагностуюча, оціночна, коригуюча, мотиваційно-стимулююча, управлінська.

Застосування ІКТ на уроках іноземної мови дозволяє викласти матеріал наочно, сприяє зростанню якості навчання і зниження стомлюваності учнів. Технічні засоби навчання допомагають викладачу підвищувати темп викладу матеріалу та задовольняти допитливість та запити школярів.

На сьогоднішній день у світі існує безліч платформ для організації навчання та контролю іншомовної граматичної компетентності учнів середньої школи засобами інформаційно-комунікаційних технологій. Відповідно до досліджень, єдиним лідером серед програм для навчання іноземним мовам у світі являється система MOODLE, що пропонує різні інструменти через які викладачі мають можливість проводити контроль знань учнів із іноземної мови.

Контрольні матеріали MOODLE включають тести множинного вибору, тести з вільно конструйованою відповіддю, тести на складність (складаються із завдань, які усе більше ускладнюються до кінця), альтернативні тести тощо. Таким чином викладач, застосовуючи систему управління навчанням MOODLE, має змогу самостійно розробляти якісні тести та ефективно застосовувати їх задля перевірки знань, вмінь та навичок із іноземної мови, зокрема сформованості граматичної компетентності.

Розглянувши можливості електронного навчального курсу MOODLE для контролю якості сформованості іншомовної граматичної компетентності учнів середньої школи, можемо зробити висновок щодо його безперечні переваги у порівнянні із традиційними методами контролю.

Система MOODLE дає змогу використовувати різні аутентичні відеоматеріали як для формування іншомовної граматичної компетентності, так і для контролю її сформованості, у тому числі й аутентичні

відеофрагменти. Процес навчання, а отже і контролю з опорою на аутентичні відеоматеріали можна поділити на наступні етапи: 1) підготовчий; 2) рецептивний; 3) аналітичний; 4) репродуктивний; 5) продуктивний.

Для кожного етапу характерне використання деяких видів вправ, зокрема задля контролю рівня сформованості граматичної компетентності у письмовому іншомовному мовленні можливо застосовувати групу вправ на впізнання та порівняння орфограм.

Дослідно-експериментальна діяльність із контролю сформованості іншомовної граматичної компетентності засобами інформаційно-комунікаційних технологій включала три етапи: констатувальний, формуючий і контрольний.

Проведена діагностика знань впродовж здійснення констатуючого експерименту дає змогу говорити щодо середнього рівня володіння системними знаннями із граматики англійської мови у контрольній та експериментальній групах, до того ж їх дані майже однакові. На етапі формуючого експерименту розроблену систему вправ було використано у процесі навчання учнів 8-го класу ЕГ. Навчання у КГ здійснювалось традиційно, без використання інформаційно-комунікаційних технологій. Аналіз результатів контрольного етапу експерименту демонструє, що порівнюючи констатуючий етап у рівні сформованості граматичної компетентності учнів ЕГ відбулися значні зміни, зростання на 33%. Необхідно зазначити, що рівень граматичної компетенції в учасників контрольної групи майже не змінився за час експерименту. Таким чином, розроблена система вправ для формування та контролю іншомовної граматичної компетентності являється ефективною.

Не дивлячись на перераховані переваги, існують також деякі недоліки використання ІКТ під час формування і контролю граматичної компетентності, на які також необхідно звернути увагу.

Головні проблеми застосування інформаційно-комунікаційних технологій на уроці іноземної мови: ризик одержання недостовірної інформації із мережі Інтернет; недостатня методична підготовленість викладача у частині застосування інформаційно-комунікаційних технологій; зростання соціальної нерівності (не у всіх учнів вдома є потрібне обладнання і доступ до інтернету); відсутність в учнів і викладачів навичок праці з інтернетом і комп'ютером; відмова від «живого» експерименту на користь електронного, і як наслідок відсутність прямого дослідження дійсності; довга підготовка навчального матеріалу, його підбір й створення ресурсів; слабка забезпеченість освітніх установ новітнім обладнанням, ймовірні перебої доступу до інтернету; відсутність електронних версій та інтерактивності деяких навчально-методичних комплексів (НМК), складність інтеграції існуючих; придушення міжособистісного спілкування шляхом перевантаження уроку застосуванням засобів ІКТ; зниження концентрації уваги учнів шляхом перевантаження матеріалу мультимедійними ефектами.

Розв'язання окреслених проблем вбачаємо у гармонійному поєднанні ІКТ і традиційної методики у навчальному процесі, що дасть змогу підвищити рівень ефективності сучасної іншомовної освіти, спроектувати траєкторію занять із урахуванням індивідуальних особливостей кожного учня, його природних здібностей, задатків, а також враховувати умови соціалізації у сучасній школі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Азимов Э.Г., Щукин А.Н. Новый словарь методических терминов и понятий (теория и практика обучения языкам). Москва: ИКАР, 2009. 448 с.
URL: <http://learnteachweb.ru/articles/azimov.pdf>
2. Андреев А.В., Андреева С.В., Доценко И.Б. Практика электронного обучения с использованием MOODLE. Таганрог: Изд-во ТТИ ЮФУ, 2008. С. 6-8.
3. Борщовецька В.Д., Ігнатенко В.Д. Основи методики навчання іноземних мов і культур у загальноосвітніх навчальних закладах: навч. посіб. Біла Церква: БНАУ, 2018. 122 с. URL: https://dspace.udpu.edu.ua/bitstream/123456789/10866/1/%D0%9F%D0%BE%D1%81%D1%96%D0%B1%D0%BD%D0%B8%D0%BA_%D0%A5%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B4_18.pdf
4. Брейгина М.Е., Климентенко А.Д. Контроль в обучении иностранным языкам у учащихся средних профтехучилищ: Метод. пособие. Москва: Высшая школа, 1979. 63с.
5. Використання інформаційно-комунікаційних технологій на уроках іноземної мови: тематичний збірник праць / Упоряд.: А. А. Волосюк; за заг. редакцією А. О. Лавренчука. Рівне: РОІППО, 2013. 29 с.
6. Вішнікіна Л. П. Методика контролю рівня сформованості предметної географічної компетентності учнів. Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського. Педагогічні науки. 2017. №3. С. 66-72. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvmdup_2017_3_13.
7. Волошинова Л. В. Сучасні аудіовізуальні технології у вивченні іноземної мови: наук.-метод. посіб. Київ: Знання України, 2007. 152 с.
8. Гальскова Н. Д., Гез Н. И. Теория обучения иностранным языкам. Лингводидактика и методика: учеб. пособие для студ. лингв. ун тов и фак. ин. яз. высш. пед. учеб. заведений. Москва: Издательский центр «Академия», 2013. 336 с.

9. Гильмутдинов А.Х., Ибрагимов Р.А., Цивильский И.В. Электронное образование на платформе MOODLE. Казань: КГУ, 2008. С. 17-39.

10. Григорьев А. Н. Информационно-коммуникационные технологии. Учебно-методическое пособие. Калининград: Калининградский ЮИ МВД России, 2008. 188 с.

11. Грицюк В.О. Застосування автоматичних навчальних систем у вивченні англійської мови. Актуальні проблеми іншомовної комунікації: лінгвістичні, методичні та соціально-психологічні аспекти: зб. матеріалів III Всеукраїнської науково-методичної Інтернет-конференції, 26 березня 2020 року, Луцьк. Луцький національний технічний університет – Луцьк: ІВВ Луцького НТУ, 2020. С. 16-17.

12. Дворецкая А. В. Основные типы компьютерных средств обучения. Школьные технологии. 2004. № 3. С. 3–9.

13. Демина О.А., Золотова М.В., Кадыкова И.Е., Каминская Н.В., Киреева Г.Г. Электронное обучение на занятиях по английскому языку. Культурная жизнь Юга России. 2012. № 46. С. 24-26.

14. Денисова С.П., Кузьмич О.В., Николаева І.А. Інтернет як інтерактивний засіб навчання іноземних мов. Актуальні проблеми іншомовної комунікації: лінгвістичні, методичні та соціально-психологічні аспекти: зб. матеріалів III Всеукраїнської науково-методичної Інтернет-конференції, 26 березня 2020 року, Луцьк. Луцький національний технічний університет – Луцьк: ІВВ Луцького НТУ, 2020. С. 17-18.

15. Добрыдина Т. И., Масленникова О. Г., Надеждина Е. Ю. Перспективы использования виртуальной образовательной платформы Moodle в обучении иностранным языкам. Вестник КемГУ. 2014. №3 (59). URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/perspektivy-ispolzovaniya-virtualnoy-obrazovatelnoy-platformy-moodle-v-obuchenii-inostrannym-yazykam>

16. Евстигнеев М. Н. Методика формирования компетентности учителя иностранного языка в области использования информационных и

коммуникационных технологий: автореф. дис. канд. пед. наук. Москва: Моск. пед. гос. ун-т, 2012. 9 с.

17. Зимовець О. А., Бойко М. О., Кравець В. С., Ткачук В. П., Хаюк А. А. Формування іншомовної лексичної компетентності учнів початкової школи з використанням інформаційно-комунікаційних технологій. Напрями розвитку мовної освіти у XXI столітті. 2018. URL: http://eprints.zu.edu.ua/26927/1/Vocabulary_6.pdf

18. Калінін В., Калініна Л. Формування інформаційно-цифрової компетентності учнів старшої школи засобами іноземної мови як ключової компетентності нової української школи. Молодь і ринок. 2018. № 9. С. 85-90. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Mir_2018_9_18.

19. Кавицька Т. І., Осідак В. В. Контроль та оцінювання у навчанні граматики англійської мови студентів-філологів. *Ars Linguodidacticae*. 2018. Вип. 2. С. 45-55. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/artlin_2018_2_8.

20. Коньшева А.В. Контроль результатов обучения иностранному языку. СПб: КАРО, Минск: Издательство «Четыре четверти», 2014. 144 с.

21. Кочеткова И.С., Терская Л.А. Опыт использования системы электронного обучения (Moodle) в общенаучных и специальных дисциплинах. *Азимут научных исследований: педагогика и психология*. 2017. Т. 6. № 4 (21). С. 93-97.

22. Кукла О. В. Нові інформаційні технології у навчанні англійській мові. Використання інформаційно-комунікаційних технологій на уроках іноземної мови: тематичний збірник праць / Упоряд.: А. А. Волосюк; за заг. редакцією А. О. Лавренчука. Рівне: РОІППО, 2013. С. 5-13.

23. Методика викладання англійської мови: навчально-методичний посібник для студентів вищих навчальних закладів / уклад. Холод І. В. Умань: Візаві, 2018. 165 с. URL: http://rep.btsau.edu.ua/bitstream/BNAU/3703/1/Osnovy_metody.pdf

24. Методика навчання іноземних мов і культур: теорія і практика. Підручник / колектив авторів під керівництвом С.Ю. Ніколаєвої. Київ: Ленвіт, 2013. 332 с.

25. Методика навчання іноземних мов у загальноосвітніх навчальних закладах: підручник / Л. С. Панова, І. Ф. Андрійко, С. В. Тезікова та ін. Київ: ВЦ «Академія», 2010. 328 с.

26. Методика обучения иностранному языку: учебник и практикум для академического бакалавриата / О. И. Трубицина и др.; под редакцией О. И. Трубициной. Москва: Издательство Юрайт, 2019. 384 с.

27. Методика обучения иностранным языкам в средней школе: учебник / Гез Н., Ляховицкий М., Миролубов А. и др. Москва: Высшая школа, 1982. 373 с.

28. Методика формування міжкультурної іншомовної комунікативної компетенції: Курс лекцій: навч.-метод. посібник для студ. мовн. спец. осв.-кваліф. рівня «магістр» / Бігич О.Б., Бориско Н.Ф., Борецька Г.Е. та ін. / за ред. С.Ю.Ніколаєвої. Київ: Ленвіт, 2011. 344 с.

29. Минеева О.А., Прохорова М.П., Борщевская Ю.М., Терехина А.Е. Достоинства и недостатки системы управления обучением Moodle с позиций студентов. Азимут научных исследований: педагогика и психология. 2018. Т. 7. № 4 (25). С. 162-165.

30. Миньяр-Белоручев Р.К. Вопросы теории контроля в обучении иностранным языкам. Иностранный язык в школе. Москва, 1984. №6. С. 64-67.

31. Морозова Ю. В. Использование электронного обучающего курса Moodle для контроля качества знаний студентов в процессе обучения иностранному языку. БГЖ. 2019. №3 (28). С. 96-99. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/ispolzovanie-elektronnogo-obuchayuschego-kursa-moodle-dlya-kontrolya-kachestva-znaniy-studentov-v-protssesse-obucheniya-inostrannomu>

32. Навчальні програми з іноземних мов для загальноосвітніх навчальних закладів і спеціалізованих шкіл із поглибленим вивченням іноземних мов 10

<https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/programy-10-11-klas/2018-2019/inozemni-movi-10-11-19.09.2017.pdf>

33. Ніколаєва С.Ю. Практикум з методики тестування іншомовної лексичної компетенції (на матеріалі англійської мови): навч. посібник. Київ: ІЗМН, 1996. 312 с.

34. Павлова С. А., Трофимова Р. Я. Информационно-технические средства обучения в начальной школе. Начальная школа. 2001. № 4. С. 7–11.

35. Пассов Е.И. Контроль как методический феномен: тезис, сущность, функции (при коммуникативном методе обучения). Контроль в обучении иностранным языкам в средней школе. Москва: Просвещение, 1986. С. 13-19.

36. Подлесная О. В Преимущества и недостатки применения ИКТ при изучении иностранного языка. 2013. URL: <http://nsportal.ru/shkola/inostrannye-yazyki/angliiskiy-yazyk/library/>

37. Подопригорова Л.А. Использование Интернета в обучении иностранным языкам. ИЯШ, 2003. №5 С. 13–17.

38. Полат Е. С. Интернет на уроках иностранного язык. Иностранные языки в школе. 2001. № 2. С. 14–18.

39. Полат Е. С. Новые педагогические и информационные технологии в системе образования. Москва: Академия, 2005. 462 с.

40. Полилова Т.А. Внедрение компьютерных технологий. ИЯШ, 1997. №6. 27 с.

41. Попов В.Б. Интернет-технологии и развитие образования. Воронеж: ВГПУ, 2001. 172 с.

42. Полонська Т. К. Особливості контролю навчальних досягнень учнів початкової школи з іноземних мов на засадах компетентнісного підходу. Педагогічна освіта: теорія і практика: зб. наук. праць / Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка; Інститут педагогіки НАПН України / гол. ред. Лабунець В.М. Вип. 26 (1–2019). Ч. 2. Кам'янець-

- Подільський, 2019. С. 369–375. URL: https://lib.iitta.gov.ua/715930/1/Polonska_KamPod_2019.pdf
43. Пометун О., Пироженко Л. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання. Київ. 2004. 92 с.
44. Селиверстова Л.В., Картузова Т.В. Использование элементов системы Moodle в балльно-рейтинговой системе оценки успеваемости студентов. Азимут научных исследований: педагогика и психология. 2017. Т. 6. № 1 (18). С. 181-183.
45. Сысоев П. В., Евстигнеев М. Н. Компетентность преподавателя иностранного языка. Язык и культура. 2014. С. 160–167.
46. Скляренко Н.К. Контроль степени сформированности грамматических навыков устной речи. Практические вопросы контроля при обучении иностранным языкам в средней школе: Сб. научн. тр. Москва: Изд. НИИ школ МП РСФСР, 1985. С. 69–75.
47. Скляренко Н. К. Методика формування іншомовної компетентності у техніці письма. Іноземні мови. 2012. № 2. С. 13-18. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/im_2012_2_4.
48. Скурихин Н. А. Контроль сформированности грамматических навыков с использованием образовательной платформы mygrammarlab в обучении английскому языку студентов вуза. Вестник ННГУ. 2014. №3-4. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/kontrol-sformirovannosti-grammaticallykh-navykov-s-ispolzovaniem-obrazovatelnoy-platfomy-mygrammarlab-v-obuchenii-angliyskomu>
49. Современные методы и технологии преподавания иностранных языков: сб. науч. ст. / Чуваш. гос. пед. ун-т ; отв. ред. Н. В. Кормилина, Н. Ю. Шугаева. Чебоксары: Чуваш. гос. пед. ун-т, 2019. 449 с. URL: https://kpfu.ru/staff_files/F_1487775798/Sovremennye_metody_i_tekhnologii_prepodavaniya_inostrannykh_yazykov.pdf

50. Соловова Е. Н. Методика обучения иностранным языкам (базовый курс): пособие для студ. пед. вузов и учителей. Москва: АСТ-Астрель, 2008. 238 с.

51. Соломаха А. Застосування цифрових технологій для формування іншомовної граматичної компетенції у процесі раннього навчання іноземних мов (на прикладі німецької мови). Електронне наукове фахове видання «Відкрите освітнє е-середовище сучасного університету». 2020. №8. С. 121-135. <https://doi.org/10.28925/2414-0325.2020.8.11>

52. Телицина Т.Н., Сидоренко А.Ф. Использование компьютерных программ на уроках английского языка. Иностранные языки в школе. 2002. №3. С. 41–43.

53. Черниш В. В. Контроль рівня сформованості компетентності в англomовному діалогічному мовленні. Іноземні мови. 2012. № 1. С. 9-16. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/im_2012_1_3.

54. Шаранов К.Е. Современные информационно-коммуникационные технологии как инструмент обучения грамматике иностранного языка. Наука и школа. 2013. №2. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/sovremennye-informatsionnokommunikatsionnye-tehnologii-kak-instrument-obucheniya-grammatike-inostrannogo-yazyka>

55. Шатилов С. Ф. Методика обучения немецкому языку в средней школе: учебное пособие для студентов пед. институтов. Москва: Просвещение, 1986. 223 с.

56. Шубин А. Обучение иностранным языкам: учебное пособие для преподавателей и студентов. 2-е изд., испр. и доп. Москва: Филоматис, 2006. 480 с.

57. Щукин А. Н. Обучение иностранным языкам. Теория и практика: учеб. пособие для преподавателей и студ. 4-е изд. Москва: Филоматис: Омега-Л, 2010. 476 с.

58. Carlson S. and Gadio C. T. Teacher Professional Development in the Use of Technology. in Haddad, W. and A. Drexler (eds). Technologies for Education:

Potentials, Parameters, and Prospects. Washington DC: Academy for Educational Development and Paris: UNESCO. 2002. 8 p.

59. Celce-Murcia M., Dörnyei, Z., Thurrell, S. Communicative Competence: A pedagogically motivated model with content specifications. 1995. URL: www.zoltandorneyi.co.uk/uploads/1995-celce-mrcia-dorneyi-thurrell-ial.pdf.

60. Directions of Development of Language Education in the XXI Century. Ukrainian student scientific Internet-conference with international participation (April 9 – 13 2018). Zhytomyr: IFZSU, 2018. 46 p.

61. Kobernyk O.M., Stetsenko N.M., Boichenko V.V., Pryshchepa S.M. Improving professional and pedagogical training of future teachers by Moodle platforms (on the example of the course "Pedagogy"). Научен вектор на Балканите. 2018. № 1. С. 53-58.

62. Larsen-Freeman D. Teaching Language : From Grammar to Grammmaring. Boston, MA: Heinle &Heinle. URL: https://www.uibk.ac.at/anglistik/staff/freeman/course-documents/tesfl_-_teaching_grammar.pdf.

63. Lomakina E. A., Dubskikh A. I., Kisel O. V., Butova A. V., Potrikeeve E. S. Differentiated Approach as a Factor on Development of Students' Professional Communicative Competence Amazonia Investiga. 2019. T. 8. № 19. Pp. 287–297. URL: http://www.udla.edu.co/revistas/index.php/amazonia-investiga/article/view/1344/pdf_1

64. Romanova M. V., Romanov E. P., Varfolomeeva T. N., Lomakina E. A., Chernova E. V., Ruban K. A. Intellectual Game Application for Students' Knowledge Control. Proceedings of the 2016 conference on Information Technologies in Science, Management, Social Sphere and Medicine, ISBN (online): 978-94-6252-196-4. part of the series ACSR, ISSN 2352-538X, volume 51. Pp. 298–302.

ДОДАТКИ

**Тест для контролю сформованості граматичної компетентності
учнів №1**

Виберіть правильний варіант із запропонованих

1. This ___ a table.

- be
- will
- is
- are

2. Where ___ you from?

- have
- are
- is
- will

3. Do you like coffee? Yes, _____.

- you do
- I do
- I don't
- do you

4. _____ husband is a doctor.

- Jane's
- Janes'
- Janes
- Jane

5. I like _____ TV.

- watching
- look
- looking

watch

6. _____ he love her?

Are

Do

Does

Is

7. _____ any milk in the fridge?

Are there

There are

There is

Is there

8. _____ a coffee, please?

Can I

Have I can

I can have

Can I have

9. She _____ tea for breakfast.

always having

always has

has always

having

10. I read books _____ the evenings.

of

at

on

in

11. _____ come to our party on Tuesday?

Can you to

- You can
- Do you can
- Can you

12. Where were you born? I _____ in Madrid.

- was born
- am born
- was borne
- were born

13. Do you have ____ cigarettes?

- a
- an
- _____
- any

14. Life is getting _____ every day.

- gooder
- best
- better
- good

15. How many books _____?

- have you got
- you got
- you have got
- do you got